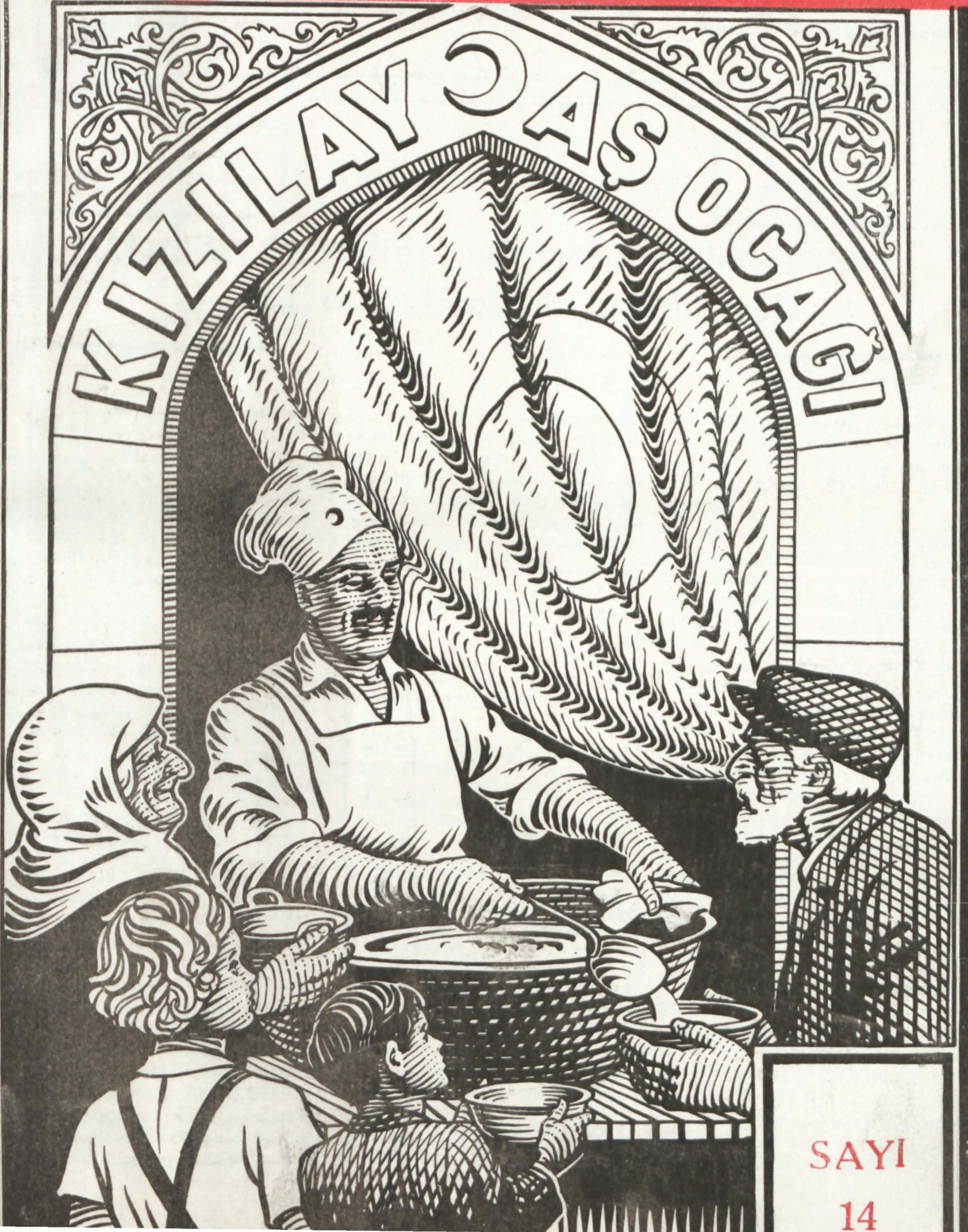

KIZILAY

SAYI

14

Abone bedeli :

Seneliği 4 Sayı itibariyle
80 Kuruş

Umum Neşriyat Müdürü :

Dr. Remzi Gönenc

TAN MATBAASI
İSTANBUL

KIZILAY

Kuruş : 20

Sayı : 14

Müracat yeri :

KIZILAY Umum Merkezi - Ankara

Telef.: 5458 — Telgr: Kızılay

Havacılık Tababeti

Harbde ve sulhde havacılık doktorluğunun
önemi ve gelecekteki mühim rolü

Dr. Remzi GÖNENC

Son harpte havacılık âleminde işitilen ilerlemeler ve kolaylıkların meslekte çalışan mühendis ve diğer teknik mütehassıslar kadar havacılık doktorluğunun yeni yeni buluşları sayesinde ilerlediği tabiidir. Havacılık tekniğinde ilerlemiş olan memleketlerde halen düşmana karşı üstünlüğü temin için başbaşa verip çalışan makine mühendisleri, fizyologlar ve diğer ilim ve fen adamları birçok araştırma ve buluşlarıyla gerek sivil ve gerekse harp havacılığında pek büyük önemi olan bilgileri sayesinde muvaffak olmuşlardır. Havacılıkta makine tekniği ile sair ilimler ve hava tababeti müşterek yürünmüş ve çalışmamış olsalardı, bugün 15 bin metre yükseklikte stratosferik uçuşlar olamaz ve düşman arazisi üzerine 15 - 30 ton sıkletinde yük ve bombaların taşınması kabil olamaz ve nihayet iddia edildiği gibi bir taraf diğer tarafa hava üstünlüğünü temin edemezlerdi. Havacılığın doğuşundan itibaren görülen sür'atli ilerleme bugünkü duruma göre en son devresine geldiği iddia edilemezse de başka buluşlara göre zamanın icabı pek çabuk ilerlediği ve takâmül ettiği de inkâr edilemez. Hele savaşta üstünlük temini zarureti müs takbel havacılığa pek faydalı neticeler temin etmiştir. Hava stratejisi noktasından düşmanı mağûp etmek ve

korkutmak, yurdu üzerinde en çok zararlar tahrip etmek için evvelce havalı gibi telâkki edilen yükseklikler yenilmiş fizik kitaplarında muayyen bir irtifa geçtikten sonra insanın tahammül edemeyeceği veyahut yaşayamayacağı zannedilen yükseklikler

mak için hafif malzeme, halitalar ve sair müşkülât bertaraf ettirilerek saatte 300 - 600 kilometre sür'ate tahammül edecek tayyareler inşa edilmiştir.

Birçok ilim ve fen şubelerinde o mesleğe ait mühendislik ve doktorluk olduğu gibi, havacılıkta da tababetin büsbütün bir ihtisas şubesi olduğu belirmiştir. Mühendislik, kim yagerlik ve tababet diğer mühim ve birçoğu yeni olan bazı ilimlerle teşriki mesai ettirilerek meydana gelen bu ihtisas sayesinde insan, materyel kaybının önüne geçilmiştir. Tayyarenin inşaat malzemesi kadar havacılığı öğrenmek ve bu mesleğe intisap etmek isteyenler beden şartları başka başka ârizalara karşı olan tahammül ve reaksiyonları birçok yeni ellerle hasletleri ölçülerek ve incelenerek muhtelif tecrübelerden geçtikten ve tayyareciliğe müsait olup olmadığı anlaşıldıktan sonra kabul edilmekte ve birçok insan kaybının önüne geçilmektedir. Tayyareciliğin ilk başlangıcında olduğu gibi, yalnız cesaret ve makinistlik kâfi gelmeyip gerek harp, gerekse sivil havacılıkta can ve mala zarar vermeyecek şekilde başarabilen kimse seçilmektedir.

Sür'at bakımından insanlık tarihini gözönünde tutarsak vaktile saatte 20-30 Km. yi geçemiyordu. Gerek

İÇİNDEKİLER

	Sahife
Havacılık Tababeti; Dr. Remzi Gönenc	41
Yirminci Asrın Gayıptan Haber Alan Adamı	44
Sağlam Nesil	47
Hormanlar Vücudumuzu Nasıl Çekip Çeviriyorlar?	48
Amerikanın Sağlık Alanında 1943 deki ilerlemeler	51
Amerikan Ordusu Askeri Hemşire Mektebi	52
İngilterede Gıdadan Yana Rüçhan ve Hususi Tayınlar	55
Çocuk Veremi	57
Gençlik Kızılayı Sahifesi	58
Kızılhaç Cemiyetleri Ligi Haber Verme Servisi	60
Kızılay Haberleri	61

aşılmış ve birçok nazariyelerin aksi sabit olmuştur. Yeni yeni âletler, yenilikler, bâhusus hava tababetinin insanı korumak için bulduğu vasıta ve çarelerle (10.000) metre yükseklikte nakliyat, savaş imkânı olduğu görülmüştür. Hele sür'at ve aynı zamanda havada uymasını kolaylaştır-

karada ve gerekse denizde bu sür'atli geçmek ihtimali yoktu. Halbuki havacılık ve tayyare keşfolunduktan sonra, günden güne tekâmül sayesinde bugün saatte 500 hattâ 600 kilometrelik sür'at başarabilmiştir.

Günden güne bulunan teknikler ve birçok araştırmalar neticesinde diğer tıp şubelerinden büsbütün ayrı daha şumullü bir hava doktorluğu şubesi meydana gelmiştir.

Hava doktorluğu diğer tıp şubeleri kadar mühim olduğu inkâr edilemez. Çünkü tıpta gereken diğer şubeler hakkındaki umumî malûmat ile beraber fizyolojik, psikolojik, pisiyatri, kimya, matematik gibi ilimlerden de bilgisi olması ve bunları koordine ederek çalışması lâzımdır.

Hava doktorluğu yalnız hastayı tedavi, nakil veyahut havacının yaralarını ve ârizalarını tedavi ile mükellef olmayıp muhtelif hava yüksekliklerinde muhtelif şahıslarda görülecek ârizalara karşı alınacak tedbirleri bulmak ve korunacak usulleri de tatbik etmekle mükelleftir.

Hele istratosferik uçuşlarda mukavemet edemeyecek bünye ve yaş hususunda tayyareci seçimi önem kazanmaktadır. Bugün muharip devletlerde fiziki hiçbir ârizası olmamak şartıyla tayyarecilik için en münasip yaş 18 - 26 yaş arasındır.

Tayyarecinin heyecansız, kendi kendini kontrole muktedir, reaksiyonları koordine edecek müşkül anlarda soğukkanlılığını kaybetmeyecek evsafa kimselerden olması gerekmektedir. Bu evsafa havacı bulmak o kadar zordur ki, buna binlerce genç arasından ve muayene esnasında iyi neticeler veren kimseler

arasından bile deneme için muhtelif safhalardan geçtikten sonra gerekse ruhi, gerekse asabi bozukluğu bilâhare tezahür etmekte ve kazalar meydana gelmektedir. Bunun için, hava doktorluğu havacılığa intisap edecek şahısları çok sıkı kontrol altında bulundurarak muhtelif zamanlarda göstereceği reaksiyonları gözönünde tuttukten ve karadaki incelemeler ve tecrübeler neticesinde havalarda yükseldiği zaman bir ârıza yapmayacağına kanaat getirildikten sonra yine nezaret altında uçuşına ve tedrici serbest uçuşlarına müsaa-de edilmektedir.

Bu sayede hem insan, hem de materyel kaybı azalmakta ve istenilen evsafa havacı yetiştirilmektedir.

Havacı seçiminde doktorluğun en çok gözönünde bulundurduğu noktalar şunlardır: Havacı olacak şahıs gece (kâbus denilen) hayalât görüyor mu? Uykuda gezer mi? Baygınlık geçiriyor mu? Karada hava uçuşlarını taklit eden "koordinatör," denilen makinede muhtelif denemeler yapıldıktan sonra karar verilmektedir. Bu makinede her ârizaya karşı olan elektrik düğmeleri sayesinde alacağı tedbir ve kullanacağı usul incelenmektedir. Bu sayede havada bütün kadrânların vazifesini gösteren elektrik düğmeleri sayesinde hem mümaresesi gelişmekte, hem de havacılığa istidat ve reaksiyonları öğrenilmektedir.

Bu tecrübelerden sonra kan muayenesi, muhtelif yüksekliklerde kanın göstereceği reaksiyon, karanlıkta görme, velhasıl vücudun bütün organları havacılıkta göstereceği reaksiyonlar birer birer muayene ve

incelendikten sonra pilotluğa veya havacılığın hangi kısmına yarıyabileceği anlaşılmaktadır. Çünkü havacılıkta pilotluk, harpte bombardımanlık ve navigasyon (seyrüsefer işleri) ayrı ayrı şubelerdir. İnsanlar bünyelerine göre bu şubelere seçilmektedir. Çünkü pilot heyecanlara (emosyonlara) mukavim biraz da maceraperest olmalı, mektep hayatında atletizme, futbol ve diğer oyunlara düşkün olduğu gözönünde tutulmalıdır. Futbolde oyunun seyri, neticesini bekliyen bekler (Back) ler gibi olmalı ve ön safta olan muhacim oyuncular gibi heyecanlı olmalıdır. Bu bombardımancı, oyunu soğukkanlılıkla seyir ve takip eden hakem gibi, navikatör de (seyri ve pusulayı takip eden havacı) her şeyi iyi hesaplayan ve yanlışlık yapmayacak kimselerden seçilmelidir.

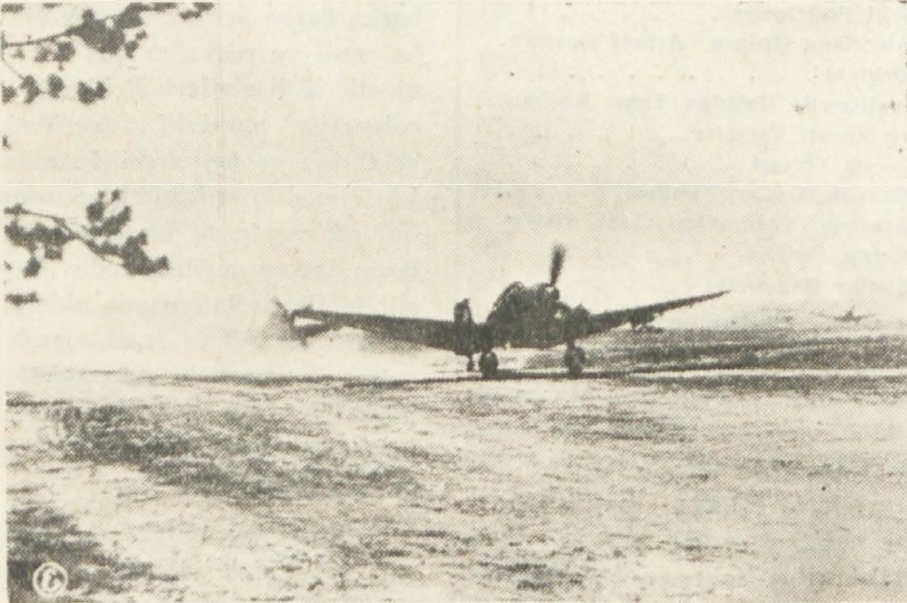
Bütün hava mensubini ileriye görmeli ve içten görme ve düşünmeyi bilmelidir. Yani iyi görmeli, iyi işitmeli, iyi düşünmelidir.

Havacının makinesine ve tayyaresine itimadı olması şarttır. Havacılar yetiştirilirken kullanacağı makinesinin bütün aksamını iyi tanıması, iyi çalıştığına kanaat getirdikten sonra uçuşu iktiza etmektedir. Talebeliği esnasında her elin kullanış tarzını ve nerelerde kullanması lâzım geldiğini mükemmel bilmelidir. Oksijenin ne zaman ve nerelerde kullanılması lâzım geldiğini gözönünde tutmak icabeder. Hava doktorluğu kısa bir zamanda tecrübeler neticesi uçuş esnasındaki ârizalara düşman tarafından yapılacak darbelerle karşı tayyareciyi korumak hususunda mühim vasıtalar bulmuş gibidir.

Yalnız havacı bu vasıtaları zamanında ve lüzumunda kullanmasını bilmesi gerektir.

Evvelce yüksek uçuşlarda oksijen makinesini tayyareci açar ve kullanırdı. Bazan dalgınlık, bazan heyecan yüzünden makineyi açamıyor, hem tayyareci, hem de tayyare zayı oluyordu.

Bugün hava doktorluğu ve makine mühendisliği müştereken çalışmaları sayesinde oksijenin gerektiği yüksekliğe çıktığı zaman otomatik olarak oksijen makinesi açılmakta ve ârizaların önüne geçilmektedir. Gece uçuşlarını yapan havacılar ok-

sijeni karadan yükselirken kullan-
maktadırlar.

Çünkü gece görmesinde oksije-
nin mühim rolü olduğu 3000 metre-
yi bulmadan oksijen kullanıldığı za-
man hedefin görülmesinde çok fay-
dası olduğu tesbit edilmiştir. Yeni
keşfolunan diğer bir âletle çok yük-
seklerde tayyarecinin önündeki cam-
larda buz teşekkül etmemekte ve
tayyarecinin serbest görüşünü temin
etmektedir. Bir havacı düşman ara-
zisi üzerine ve hedefe giderken ken-
disini ve makinesini korumak için
tahmin edildiğinden fazla birçok â-
let ve edevat kullanması icap etmek-
tedir.

Meselâ oksijen cihazından maa-
da vücudu soğuktan muhafaza için
elektrikle ısınan yastıklar, sademe-
ye karşı hava yastıkları, elleri üşü-
memek için gayet kalın eldiven, ya-
bancı sesleri, gürültüyü duyurmayan
mikrofon üs ve filo kumandanı ile
konuşmak için mikrofon, atlamak iç-
in paraşüt ve düştüğü yerde kendi-
sini koruyacak silâh, ilk yardım va-
sıtaları, ilâç, bataklık yerlerde sivri
sinekten korumak için sıtma ilâçları,
cibinlik, kutuplarda buz merke-
zinde düşecek olursa, o muhitte vü-
cudu muhafaza edecek elbise, lâstik
kayık velhasıl harp malzemesinden
maada tayyareciyi muhtelif tehlike
ve ârizalardan koruyacak birçok va-
sıtaları taşımaktadır.

Uçuşta mesafenin yüksekliğin-
den ziyade istikamet değiştirme vü-
cut üzerine mühim tesir yapmakta-
dır. Bir tayyareci yüksekten aşağıya
dalarken ayaklardan başa doğru kan
hücum eder ve muvakat olarak bir
baygınlık geçirir, aksi olarak tayya-
re anasızın aşağıdan yukarıya doğru
kalkarsa kan vücudun aşağı kısmına
yani karın ve ayaklara doğru hücum
eder.

Havacılıkta gece görmesi çok
mühimdir. Havacılığı öğrendiği za-
man karanlık yerlerde nokta tesbiti
çevresi nasıl görmesi lâzım geldiği
de öğrenilmektedir.

Düşman arazisi üzerinde ışıdak-
larla araştırma yapılırken gözlerin
ziyadan müteessir olmaması için hu-
susî gözlükler olduğu gibi, güneş ışı-
ğına karşı da hususî gözlükler var-
dır. Yeni yeni âletlerin ve usullerin

bulunuşu sayesinde havacıların müş-
külât çekmemesi ve meslekî yorgun-
luğun önüne geçilmiştir.

Buna rağmen pilot yorgunluğu
ve korkusu hava doktorluğunda çok
önemi olan bir hâdisedir. Alelekser
müptedi pilotlar ilkin yüksekliklere
çıktıkları zaman korku neticesi bir
yorgunluk hissetmektedirler.

Bu yorgunlukları izale için,
muhtelif memleketlerde başka başka
usullere başvurulmaktadır. Meselâ
İngilterede düşman arazisi üzerine
hücumla gönderilen bir tayyareci
muayyen seferlerden sonra istirahat-
te terkedilmekte, fakat buna muka-
bil Cenubi Afrikada bir pilot 40 - 50
seferden sonra yorgunluk alâmeti
göstermektedir.

Havacılık doktoru mensup oldu-
ğu tayyaresindeki ve kıtasındaki pi-
lot ve havacıların sıhhati ile yakın-
dan alâkadar olurken yorgunluk, uy-
kusuzluk, iştahsızlık ve gayrı tabii-
likleri kontrol ve takip ile mükellef
olup, her şahıs için gündelik müşa-
hede sayesinde havacıyı ümit edil-
medik fena bir âkıbetten kurtarabi-
lir. Bu ârizalar görülüp tedavi edil-
dikten sonra pilot ve havacılardan
iyi randıman alındığı muhtelif hava
üslerinde yapılan tecrübelerden an-
laşılmıştır.

Ârızanın mahiyetine göre hava-
cı ya bir istirahat kampına gönderi-
lir, istirahate terkedilen, eğlenen es-
ki haline geldikten sonra iyi randı-
man verebilir. Bu şekilde yorulmuş
hemosyone olmuş birçok havacıların
% 75 nisbetinde tekrar iş başına
döndüğü ve iyi neticeler alındığı vâ-
kidir.

Havacılıkta vücutte fenalık ya-
pan ârizalardan birisi de kanda ha-
va ambolisi (aero ambolizm) dir.
Yüksek havalarda kanda teşekkül e-
den hava habbecikleri kan deveranı
mâni olarak ârıza meydana getirebi-
lir.

Havacıların hava ambulisine
müsait olup olmadığı ve yükseklik-
lerde hava habbecikleri teşekkül e-
dip etmiyeceği araştırılır ve müsteit
olanların yüksekliklere çıkması meno-
lunur.

Hacıların yükseklerde oksijen
istihlâki çok mühimdir. 6000 - 10000
metre yükseklikte yaşamak için as-

garî oksijen istihlâk usulleri öğretil-
melidir. Bugüne kadar yapılan tec-
rübeler ve buluşlar sayesinde sivil
tayyareciliğin de ilerlemesi ve gele-
cekte hava nakliyesinde mühim rol
oynaması tabiidir.

Hele hava yolile seyahat edecek
yolcuların aile doktoru tarafından
hususî müşahedesi, havacılıkla meş-
gul doktor tarafından tetkiki ve ken-
di ihtisası dahilinde teşhis ve kara-
rını kolaylaştıracaktır.

Hava tababetinde yalnız bulun-
duğu memleketin veya muhitin vü-
cut üzerine olan tesirini bilmek ki-
fayet etmiyeceğinden, hava yoluyla
seyahat edilecek birçok iklim ve ha-
va üslerinin vücut üzerine tesirini
bilmesi de gerekmektedir. Yani bir
havacılık doktoru (Global tababet)
hakkında malûmat sahibi olmasını
iktiza ettirecektir. Hava işletmeleri-
ni temin eden hükûmetler veya kum-
panyalar yolcuların her hususta ve
yüksek mesafelerde soğuk ve sıcak
iklimlerde sür'at esnasında herhangi
bir ârizaya maruz kalmamak için ge-
reken bütün vasıtaları bulundurmak
velhasıl yolcunun istirahatini temin
etmek zaruretinde olacaklardır. Ha-
va meydanı doktorları bazı yolcu-
larda yüksek uçuşlarda kör olmuş
(aerootitis) havadan ileri gelme orta
kulak hastalığına müsait olup olma-
dığını anladıktan sonra uçuşuna mü-
saade edecektir. Diğer taraftan bir-
çok mühim hastaları ve ameliyat ol-
ması gerekenleri vasıtası ve müte-
hassısları mükemmel olan hastanele-
re nakil için sür'atten istifade edile-
rek birçok kimselerin ölümden kur-
tarılmasına yarıyacaktır.

Ticaret ve iktisat çevresinden
istrotosferik uçuşlarla kısa yollardan
geçilere kdünyanın dört tarafına is-
tenildiğinden daha çabuk gidilerek,
bu çevreden de büyük bir inkişaf ve
inkılâp meydana gelecektir.

Harbin gözyaşı ve kan akımı ile
ilerliyen tayyarecilik yakın bir istik-
balde insaniyete ve beşeriyete bü-
yük bir hizmeti olacağı muhakkak-
tır.

Fakat gönül arzu ederdi ki, bu
kadar kan ve gözyaşı pahasına mal
olan ilerleyiş bir müddet sonra mey-
dana gelseydi. Bu kadar can ve mala
ve medeniyetin harabiyetine sebep
olmasaydı.

Geçen haftanın tıbbî haberleri istilâdan bir gün evvelki havadisler ile rekabet ediyordu. Ebedilik bakımından tıbbî haberler askerilerden de önemli olabilir. W P B üç yıldır pratik bakımdan sade ordu ve donanmanın inhisarı altında bulunan harikalı ilaç penicillinin şimdi sivillere de verilebilecek kadar bol miktarda elde edildiğini bildirmektedir. 1.000 kadar hastanenin, hastalara tevzi etmek üzere, bol bol satın almalarına müsaade edilecek, öteki hastaneler de munasip gördükleri vakalar için alabileceklerdir (1).

Sabırsız hastalara (çoğu ölümlü halinde) iyi haberler erken gelmiş sayılamaz. Penicillin (bazıları *villain*, bazıları *whistle in* (2) ile kafiye düşürmektedirler). Bütün stafilokok, kan eriten streptokok, klostridya, pnömokok (kafatası ve belkemiğinin içyüzü ile kalb ve akciğerlerin üstünü kaplıyan zarlardaki) intanları (3) ile pnömokoklu zatürrieleri sülfa ilaçlarının âciz kaldığı hallerde bile iyi etmektedir. Bütün gonokok intanlarına [sülfa (4) ilaçlarının fayda etmediği belsoğuklukları da dahil] karşı da böyledir. Frengi, aktinomikoz hastalığı ve bakteriden ileri gelen andokarditlere (5) de penicillin

ciğlin iyi gelmekle beraber, denemeleri henüz tamamlanmamıştır.

İlmî Hülya. İnsan ıztıraplarını böyle hadde hesaba şıgmaz derecede hafifleten adamın, penicillinin mikrop kıran hassasını meydana çıkaran kimsenin, adı Dr. Alexander Fleming'dir. Fleming kısa boylu (5 kadem 7 inç) (6), nazik, çekingen bir İskoçyalıdır. Mavi gözleri biraz dalgın bakar, saçları bembeyazdır. Düşüncesi ateşlidir. Harekete geçti mi, kobra gibi atılır. (7). Zaman ocağı insan madenini eritmeden 20 inci yüz yılın büyük adamını tanımak, her ne kadar, kabil olamayacaksa da Dr. Alexander Fleming'in bu büyük adamlardan biri olduğu muhakkaktır.

Çünkü o Piza katedralindeki lâmbanın salıntısına bakıp rakkas kanunu bulan Galile, elmanın düşüşünden cazibe kanununu çıkaran Isaac Newton gibi muhayyilesi zengin bilginler geleneğini yürütmüştür. Çünkü tohumu gizli (8) *Penicillium notatum* adlı küfü herkes binlerce yıldır gördüğü halde, onda saklı mânayı ilk deşen Dr. Fleming olmuştur. Onun görüş kabiliyeti ilime, bazı bazı mahrum kalmış olduğu, yaratıcı muhayyileyi takıştırıverince yaşıyan ve yaşıyacak olan milyonlara insanın da sağlığını ihya etmiştir.

Onun yaptığı keşif artık efsaneleşmiş bulunuyor. Alexander Fleming, M. B., B. S., F. F. C. S. (9) daha 1928 de Londra Üniversitesi St. Mary hastanesi tıp mektebinde bakteriyoloji okutuyordu. Küçük ve eski moda lâboratuvarında, petri kutuları (yassı ve içinde mikrop gıdası bulunan cam kaplar) içinde, stafilokok üretmekteydi. Bir gün kutulardan birinin küflendiğini gördü. Stafilokoklar bu kutunun yarısından beride üreyememişlerdi. Bu kısmı mavimsi yeşil bir küf yer yer lekelemiş, fakat kaplamamıştı. Fleming küfün stafilokokla kendi arasında geniş, şeffaf ve mikropsuz bir yer açtığını ve belki de mikropları öldürmüş olduğunu gördü. Üremiş küfü bozmadı.

Bu hal tababet sahnesinin büyük bir ânı oldu: Dr. Faust'un Nostradamus'un gizli kitabını açıp bir lâhzede kâinatın işaretine mâna vermesi ve Yer Ruhunu yanına getirebildiği an gibi bir şey. Fakat Dr. Fleming o zamanki keşfini bu şekilde anlatamamakta "küften husule gelen mikrop kırıcı madde karşısında bu mevzuun takip bakımından yeteri kadar ilgi duydum,, demektedir.

İlmî Metod. Dr. Fleming bir plâ-

(*) **Time**, 15 mayıs 1944 den tercüme. İngilizce aslının başlığı **20 th Century Seer**'dir ve imzasız olarak basılmıştır.

(1) İlaç halen çalışan veya az sonra işe başlayacak olan 21 fabrikadan (ikisi Kanadalı, ötekiler Birleşik Devletlerin) tedarik edilecektir. Fabrikalar mayısta 100 milyar, yıl sonunda 200 milyar ünite kadar penicillin çıkaracaklardır. Ordu ve donanmanın halihazır ihtiyaçlarına karşı penicillin mevcudu tam (ayda 12 milyar ünite kadar) olduktan maada herhangi bir ihtimale karşı az bir ihtiyat stoku da vardır. Sivillerin ihtiyacı için ayda 66 milyar ve ihracat için de 15 milyar üniteye lüzum olduğu tahmin edilmektedir. 21 fabrika azamî olarak günde dokuz **pound** (4,5 kilo kadar) penicillin çıkarabileceklerdir ki, bu 7 milyar ünite kadardır. Geçen yılın mecmu istihsalı 15 **pound** kadardır. 100.000 ünitenin fiyatı halen 2.85 — 10 dolar arasında değişmektedir (geçen yıl 20 dolardı).

(2) **Villain** avam tabakasından demek olup, hâbis tâbirine kadar gitmek üzere muhtelif mânaları vardır. **Whistle in** ıslık çalmak demektir (Müte.).

(3) İntan mikropların yaptıkları has-

talıklar demektir. Adı sayılan mikroplardan istafilokokla streptokok adı deri ciibanlarından kemiklerin içindeki iltihaplara kadar vücudun her yerini hasta edebilir ve kanı zehirliyerek insanı öldürebilirler. Klostridyalar yaralardaki gazlı gangren denen öldürücü hastalığa sebep olmaktadırlar. Pnömokok hakkında metinde verilen izahat beyin hümması (menenjit), perikardit ve zatülcenp denen hastalıkların bir kısmına delâlet etmektedir (Müte.).

(4) Sülfa ilaçları 1935 denberi zatürrie, menenjit ve belsoğukluğu hastalıklarıyla daha birçok intanlarda kullanılan haplardır. Gösterdikleri yüksek şifa tesiri dolayısıyla her fabrikanın koyduğu hususî ada göre halk arasında da pek tanınmışlardır. Son zamanlarda bazı mikropların bunlara dayanan cinsleri bulunduğu meydana çıkmıştır (Müte.).

(5) Aktinomikoz gözle görünmiyecek kadar küçük bir mantardır. Vücutta müzmin iltihaplar yapar ve kemiğe kadar işliyebilir. Andokardit kalbin içyüzünü örten zarın iltihaplanmasıdır. Yukarıda adı geçen streptokok bu hastalığı yaparsa eskiden kurtuluş yoktu.

Penicillinin tesirleri arasına, fikrimiz-

ce, menengokok mikrobunun yaptığı menenjitler de konulmalıdır. Bu hususta önemli müşahedeler vardır (Müte.).

(6) 1 metre 67,5 santimetre eder (Müte.).

(7) Bu Amerikan teşbihini asla sadık kalmak için bıraktık. Dilimizdeki "ok gibi işler,, tâbiri bunu pekâlâ karşılayabilirdi (Müte.).

(8) Aslında botanikteki kriptogam tâbiri kullanılmışsa da bu kelime aşağıda gelen saklı mâna (cryptic meaning) i kuvvetlendirmek için kullanılmış olduğundan tercümesine kalkışıldı (Müte.).

(9) Tıp mezunu, Operatör, Kralî Cerrah Mektebi Üyesi. Son yıllarda bu ünvanı F. R. S. (Kralî Cemiyet Üyesi) de ilâve edilmiş olup, bu büyük bir şereftir.

İngilterede sade fakülteyi bitirmek doktor ünvanını taşınmağa kâfi gelmez. Bunlara tıp mezunu denir. Tababet yapabilirler. Fakat doktor adını taşıyabilmeleri için ayrıca doktora imtihanı vermeleri lâzımdır. Müellifin yukarıdaki notundan büyük kâşifin doktora imtihanı ile uğraşmamış olduğu anlaşılmaktadır (Müte.).

tin teli küf kolonisine soktuktan sonra, bir tüpteki küf üreten mayie daldırdı. Bir hafta geçmeden küf tüpün içinde keçe gibi üremiş ve üstünde bir santimetreden fazla mayi birikmişti. Dr. Flening bu mayiın 800 misli sulandırılrsa bile stafilokokları üremekten alıkoyduğunu hayretle gördü. "Bu hale nazaran saf asid fenikten iki üç kere kuvvetliydi.,

Az sonra Dr. Flening 1) Bu garip mayiın lökositlere (kanın ak yuvarlacıkları) dokunmadığını; 2) Mayiın fareye enjeksiyonun bir zarar vermediğini; 3) Bazı mikropların, (meselâ boğmaca öksürüğü mikrobu) mayide bir çocuğun boğazındaymış gibi rahat rahat yaşadıklarını gördü. Mütevazı Dr. Flening küf plâğını bir hâtıra olarak sakladı. Hâlâ da saklıyor.

Ertesi yıl Dr. Flening küfün, mikrop kıran mahsulü hakkında elde ettiği bilgiyi *British Journal of Experimental Pathology*'de yazdı. Küfün *Penicillium* (Bu kelime lâtince fırça demektir. Küf büyütülünce bu şekilde gözüküyor) cinsinden olduğunu görmüştü. Küfün mahsulüne de penicillin dedi.

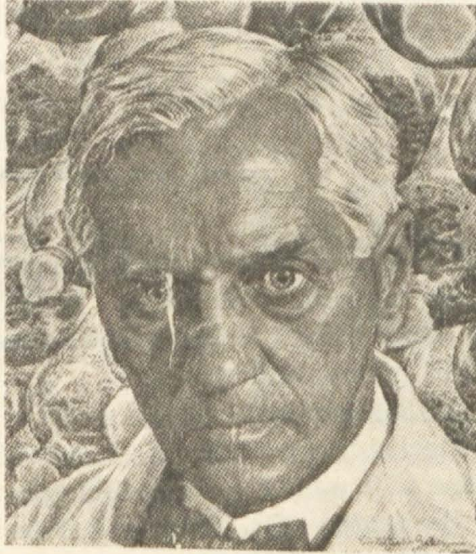
Şahsiyet. Alexander Flening bir çiftçinin oğludur. Ayrshire'de Darvel'de 1881 de doğmuştur. St Mary hastanesi tıp mektebine sırf burası Rugger kupasını kazandığı ve yüzme takımı bir yıl evvel şampiyon çıktığı için girmiştir. (Dr. Flening yüzmeyi hâlâ sever. Öteki merakı da tüfek atmaktır). 1908 de mektebi bıraktığı vakit fizyoloji, farmakoloji, dahiliye, patoloji, adli tıp ve hıfzıssıhhadan mükâfat almış, Üniversitenin altın madalyasını kazanmıştı.

Bundan sonra hemen St. Mary patoloji lâboraturında Sir Almroth Wright'ın maiyetinde çalışmaya başlamıştır. Şimdi 83 yaşında bulunan ve İngiliz doktorlarının piri sayılan Wright aşı tedavisine önyak olanlardandır. Sir Almroth genç Flening in ilgisini kandaki ak yuvarlacıkların, esrarlı surette, mikropları mahvetmesi ve antiseptikler meselesi üzerine çekmiştir. Birinci cihan harbinde Fransada tabip yüzbaşı olarak bulunan Dr. Flening, o zaman kullanılmakta olan, antiseptiklerin (bilhassa Carrel - Dakin mahlûlü) kandaki ak yuvarlacıklara mikroplara verdiğinden ziyade zararları dokunduğunu tesbit etmişti. Bazı hâllerde

antiseptikler vücudun müdafaasını kırarak intanı ilerletiyorlardı bile.

Dr. Fleming harpten sonra sâkin lâboratuvarına ve hâlâ devam etmekte bulunduğ u öğretim hayatına dönmüştür. Derslerini verir. Öğle yemeğini St. Mary'nin loş yemekhanesinde yer. Burada bir şilin yedi peniye çorba "bir et iki sebzedden ibaret tayın yemeği., pirinçli puding, kuru meyvalar ve çay çıkarılmaktadır. Bazan akşamı karısı ve oğlu (halen St. Mary'de tıp tahsil etmektedir) ile beraber geçirmek üzere evine gitmezden evvel Praed Street'deki The Fountains kabaresine uğrıyarak bir bardak bira içer. Vakit vakit ilmi makaleler yazar.

Esas fikir. Bütün eserinde bir fikir hâkimdir: Tabiatda mevcut olan ve canlıların vücuduna zarar vermediği halde, mikroplarla sava-

Penicillini bulan Prof. Alexander Fleming

şan bir madde (yeni bir ad olarak böyle bir maddeye antibiyotik denmektedir) bulmak. Dr. Flening'in bulduğu ilk antibiyotik lysozyme idi. Bu madde göz yaşında ve yumurta akında bulunur. Çoğu zararsız olmak üzere bir takım mikropları eritir. Bu keşfi 1922 de, penicillium küfü etrafındaki mikropsuz halkayı görüp mânasını anlamasından altı yıl önce, yapmıştı.

Boş yıllar. Büyük keşfini yaptıktan sonra Dr. Flening başka işlere koyuldu. Daha birçok tecrübelere dalmıştı. Nobel mükâfatı şîşelerinin hangisinden çıkacak bilinmiyor. Böylece penicillin tarihinde on bir yıl hemen hemen penicilliumun etrafındaki halka gibi bomboş geçti.

Eğer bu arada Gerhard Domagk adlı Alman bilgini sülfa ilâçlarını

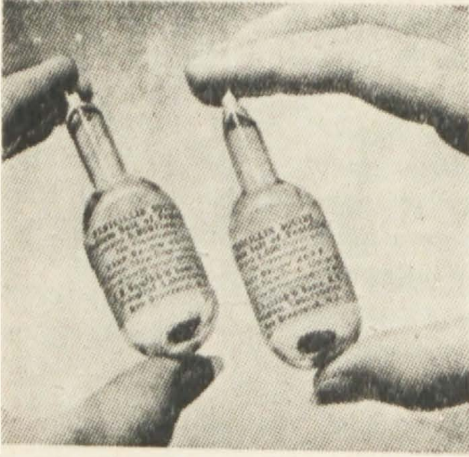
bulmasaydı, bu fasıla belki bu kadar uzun sürmezdi. Sulfalar o derece olacaganüstü şekilde can kurtarıyorlardı ki, mütehassıslar başka şeyleri denemeğe bile lüzum görmüyorlardı. 1933 de, o zamanlar sülfapyridine diye tanınan, M & B 693 ile Dr. Flening de meşgul olmuştu. Sulfalar aşağı yukarı onun aradığı muhayyel ilâç gibiydiler. Fakat sulfalar kullandıkça yavaş yavaş şu hakikatler meydana çıkmaya başladı: 1) Bunlar yara ağızlarını tahriş ederek bazan iyileşmeyi geciktiriyorlardı, 2) Kan seromunda ve cerahet içinde iyi tesir edemiyorlardı. İçeriden verildikleri zaman da ağır ve bazan öldürücü tepkiler yaptıkları oluyordu.

Pratik tatbikat. 1938 de ikinci cihan harbi belirmeğe başladığı zaman içeriden ve dışarıdan kullanılacak iyi bir antiseptik henüz bulunmuş değildi. Fakat Oxford'da Sir William Dunn Pathology Mektebinde (Dr. Flening'in lâboratuvarından 53 mil ötede) Dr. Flening'in keşfiyle can kurtaracak olan adam işe başlamıştı. Bu, Avustralyada doğmuş olan 45 yaşındaki Dr. Howard Walter Florey idi. Orada patoloji profesörlüğü ediyordu. Umulmadık hassalar sahibi penicillini küften çıkarıp etüd etmek üzere bir takım kurmuştu. Takımda kimya, bakteriyoloji, patoloji ve dahiliye mütehassısları vardı. Keza doktor olan Bayan Florey penicillini geliştirmek şerefini Dr. Florey ile paylaşan yüksek kabiliyetli maya kimyageri, yarı Fransız, yarı Rus, Dr. Ernst Boris Chain de bu takımdaydılar.

Dr. Florey'in canlı riyaseti altında mavimsi yeşil küf yeniden üredi. Araştırmacılar en uygun hararetin 75 Fahrenheit derecesi olduğunu, küfe bol hava lâzım geldiğini tesbit ettiler. Florey'in adamları önce 100 litre küf mayiinden bir gram esmer kırmızı bir toz (penicillinin sodyom milhi. Bizzat penicillin dayanıksız bir asiddir) elde edebildiler. Fakat sonunda gayretli kimya çalışmaları neticesi canlı mahiûklarda deneyecek kadar penicillin çıkarıldılar.

Fare ve insan. O zaman sekiz fareye iğne ile öldürücü streptokoklar şırınga edildi. Dr. Florey, "o gece tedaviye tâbi gruba (dört fare) üç saatte bir penicillin enjeksiyonu yaparak sabahladık, diyor, ertesi sa-

bah tedavisiz kalan farelerin hepsinin öldüğünü penicillinle tedavi edilenlerin ise hepsinin kurtulduğunu görmekle itiraf edeyim ki, en heyecanlı anlarımızı yaşadık.,

Bu ampullerde münasip bir tozla karıştırılmış olarak azıcık penicillin bulunmaktadır. Hepsi birden tıbbi tuzlu suda eritilerek hastaya iğne yapılır.

Dr. Fleming'in hülyası bu tarihi gecede gerçekleşmişti.

Fareden insana uzun ve zuhuratlı bir yol vardı. Sir William Dunn Patoloji Mektebi baştan aşağı işe giriştikleri halde insana yetecek kadar penicillin elde etmek aylarca zaman istedi. Kendinde penicillin denenen ilk insan kanını stafilokok zehirlenmesinden ölüm haline gelmiş bir polisti. Beş günlük penicillin tedavisinden sonra "kendini çok iyileşmiş,, hissediyordu. Daha on gün de böyle hissetti. Sonra mikrop yeniden artmağa başladı ve elde de penicillin kalmadığından hasta öldü. İkinci vaka da aynı şekilde kayboldu. Bundan sonraki hasta daha talihli çıktı. On vakalık ilk seriden sonra Dr. Florey ile adamları şu neticeleri ispat ettiler:

§ Penicillin adale veya kana şırınga edilince mikroplara tesir eder.

§ Penicillin midenin asid uşaresinde harap olduğundan, ağızdan verilmekle faydası olmaz.

§ Penicillin kan seromu ve ce rahat içinde de tesirini güzelce göstermektedir. Binaenaleyh ideal bir yara "antiseptiği,, dir (*).

§ Penicillin verildikten bir saat sonra kanda kalmamakta ve yarısı idrarla çıkmaktadır. Dr. Florey bu hal için "tıpası çıkarılmış banyo

küvetinden suyun akışı gibi gider,, demektedir.

Araştırmacılar penicillinin mikropları, aç bırakarak öldüren sülfa ilaçlarının zıddına, üremekten ve artmaktan alıkoyduğunu da ispat etmişlerdir. Mikroplar şişmekte, fakat henüz meçhul bir sebep dolayısıyla ikiye bölünüp üreyememektedirler. Penicillin mikropları öldürmemekte onları vücudun müdafaa kuvvetleri tarafından kolayca yok edilir hale getirmektedir. Bazan mikroplar "penicilline dayanıklı,, olmakta, yani penicillinin tesirine karşı sağ kalmaktadırlar (sülfa ilaçları karşısında da sülfalara dayanıklı olanlar vardır).

Dr. Florey ile adamları penicillinin ne kadar tasfiye edilirse o kadar açık renkli ve az toksik olduğunu da meydana çıkarmışlardır O zamandanberi hiçbir hastada penicillinin verildikten sonra, toksik tesir ediyor diye, bırakıldığı olmamıştır.

Fıçı ve mantar mahzenleri. Önceleri Birleşik Devletler fabrikaları küfü şişelerde üretiyorlardı. Birleşik Devletler hastanelerinden birkaçı "mutfak kültürü,, ile penicillin elde etmişlerse de bütün 1942 kışı esnasında Birleşik Devletlerde ancak 50 hastayı tedavi edecek kadar penicillin çıkarılabildiğiştir.

1943 haziranında Resmî Araştırma Meclisi Kimya Tedavi Komitesinden kâfi miktarda penicillin gelecek Bostondan Dr. Chester J. Keefer'in riyaset ettiği diğer acentelerce bütün Birleşik Devletlerde 22 grup doktora dağıtıldı. Onlar da bunu bir avuç sivil hastada denediler.

Bir felâket penicillinin büyük ölçüde istihsaline sebep oldu. Bostonda Hindistan cevizi fidanlığında çıkan yangın felâketzedelerine Dr. Keefer penicillin tatbik etmişti. Sonuçların değerini gören Birleşik Devletler doktorları fazla fazla penicillin istediler. İşin içine ben önce alacağım, sen sonra, gürültüleri de karıştı. Nihayet orduya ilaç tedarik eden hususî müsaade sahibi müteahhitlerin de yardımı ile bir düzüne, büyük ilaç ve ecza fabrikası yirmi milyon dolar sermaye koyarak penicillin işine girdiler. Nebatata ait hiçbir rehberi olmıyan fabrikalar laboratuvar istihsalinden işitilmemiş derecede kütleli istihsale geçtiler. Evvelce mantara ehemmiyet vermeyen büyük ecza kumpanyaları ma-

vimsi yeşil küfün üremesini sabırla beklediler. Fermantasyon aşınası bazı taktirciler boş fıçılarda küf üretmeğe ve fakültelerde para vererek tecrübi çalışmalar yaptıрмаğa başladılar. West Grove'da mantar yetiştirenler bunların çıktığı yerde küf üretmeğe kalkıştılar.

Hülâsa hem doktorlar, hem meraklılar kendi yollarında küf üretmeğe koyuldular. Mutat şekil penicillium'u gazlı bezde üretmek ve bununla pansıman yapmaktı.

Harika. Daha geçen yıla kadar penicillinle tedavi edilen hastalar baş sahifeye alınamıyacak derecede azdı. İki yaşındaki Patricia Malone böyle bir vaka teşkil etti. Onun hayatını stafilokokun kan zehirlenmesinden kurtarmak için Dr. Keefer'den yeteri kadar penicillin alan New-York'daki *Journal American* geçen hafta Pulitzer hikâye mükâfatını kazanmış bulunuyor. Bundan sonra bütün millet "ümitsiz,, hastaların birbiri arkasına iyileşmesine göz saldı.

Geçen kış üç doktor California dağlarında, gazlı gangren dolayısıyla birkaç defa ameliyat yaparak, sol kolunu omuzuna kadar kesmek mecburiyeti hasıl olan yetmiş yaşındaki bir kızın hayatını kurtardılar. "Son çare olarak penicillin, bütün ümitlerin kesildiği bir sırada, tatbik olundu ve mucize gibi iyi etti.,, Sioux Falls'deki bir doktor da sulfadiazine in fayda vermemesi üzerine, osteomiyelit (*) ve mikrobun kanı zehir-

Penicillinle mucize gibi hayatı kurtarılan iki yaşındaki Patricia Malone

(*) Yâni yara mikrobunu kıran ilaç (Müte.).

(*) Kemik iliği iltihabı (Müte.).

lemesinden ölüm halinde sanılan bir adamı nasıl kurtardığına kendi de şaşmaktadır: "Penicillini ilk kullandığım bu vakada elde edilen neticelere, en az, harikalı dense yeridir.,,

Halen hangi hastalıkların penicillinle iyileştiğini, umumî surette, öğrenen doktorlar tecrübeden doğma olarak ilâcın ne kadar verileceği hakkında bir liste hazırlamış bulunuyorlar. Umumî kanaate göre, umumî intan tedavisinde günde 40,000 - 120,000 ünite hesabiyle adale veya damara iğne ile ortalama bir hafta müddetle penicillin yapmak lâzımdır. Belsoğukluğu daha kısa, süb-egü andokardit da uzun zamanda iyileşmektedir. Yara tedavisinde, yaranın büyüklüğüne göre değişmek üzere, milhî mahlûl halinde, 50,000 ünite kullanılmaktadır.

Penicillin sülfa ilâçlarının iyi geldiği mikrop hastalıklarından çoğunu daha çabuk, daha tesirli ve daha az tehlikeli olarak iyi eder gözükmektedir. Başlangıç devresindeki firengiye de iyi gelir gözüknek-

tedir ki, bu takdirde firengi mikrobunu öldürürken vücuda zarar vermesinden korkulmayan ilk ilâç olacaktır. Sülfa ilâçları firengiye karşı tesirsizdirler. Fakat penicillin sülfa ilâçlarının yerini büsbütün tutamaz. Sülfa ilâçları hâlâ şu hususlar için lâzımdır: 1) Barsak intanları (penicillin hazım borusunda harap olur); 2) İdrar yolunda koli basili intanı (penicillin bu mikroba dokunmaz); 3) Menenjit, zatürrie, belsoğukluğu gibi bazı hastalıklarda koruyucu olarak (penicillin vücuttan pek çabuk çıktığından bu işe gelmez).

Sade bir başlangıç. Penicillin şimdiden büyük bir ticaret işi olmuştur. Bununla beraber Dr. Fleming (onu keşfeden) ve Dr. Florey (onu ilâç haline getiren) henüz penicillinden bir şey kazanmış değildirler. Doktorlar umumiyetle müstahzar ilâç yapmıyorlar. Penicillin harbin tükettiği ömürlerden fazla can kurtaracaktır. Fakat askeri tebliğlerde adı anılmamıştır. En belirli minnet nişanesi Amerikan Ecza Fabrikaları

Şirketinin geçen ilkkânunda Fleming ve Florey'e verdikleri meziyet mükâfatıdır. Birkaç ay evvel Fleming'e resmî bir mükâfat verilmesi parlâmentoya teklif edilmişse de bundan bir netice çıkmamıştır.

Zihnini yeniden tetkiklere çeviren Dr. Fleming'in kanaatine penicillin son had değil bir başlangıçtır. Penicillinin kimyevî bünyesi anlaşıncı kimyagerlerin bundan kudretli ilâçlar yapacaklarını Fleming tahmin etmektedir. Onun için gözlerini şimdiden sayısız mantar nümunelerine çevirmiştir. Mantar ve küf çeşitleri en aşağı 100.000 kadardır ve bunlardan birinden biri bir gün, *Penicillium notatum*'un yerini alabilir veya penicillinin temas etmediği birçok illetlere iyi gelen bir ilâç verebilir. Öteki antibiyotikler üzerinde sıkı bir çalışmaya koyulmuş olan Dr. Fleming "ilk tanınan en iyi olarak kalırsa ne kadar şaşsak yeridir., diyor.

Tercüme eden:
Dr. Hamdi Dileburgun

Sağlam

Nesil...

S AĞLAM nesilden gelmiş,, tâbirini bilmiyen yoktur. Dedelerindenberi akılcıca tam, bedence sağlam insanlara böyle denir. Bu cümlede bir ülkü hali de vardır. "Doğuştan düzgün olmak,, insanın elinde değildir. Fakat yuvalarının neş'esi olacak yavruları istiyen genç eşlere yol gösterecek yıldız bu düşünce olmalıdır.

Son yıllarda ehli hayvan yetiştirenler pek saf ve son derece mükemmel nesiller elde etmişlerdir. Bununla beraber bu saf kan hayvanlara, çiftlik veya şehirde, kendilerine mahsus işler gördürülmek istenince bir kısmı ya beden, ya sinir bakımından dayanıksız çıkmıştır. Nebat yetiştirmekte de maharetli mütehasşısalar akıllara hayret verici çeşitler çıkarmaktadırlar. Fakat ya toprak uygunsuzluğu veya hastalık bunların olduğu gibi kalmalarını güçleştirmektedir. Bu hale bakarsak insanın, hayvani hayatta tabiat birbirine katışmak ister, diyeceği gelir. "Birbiri-

ne katışmak,, mahsulü olan nesiller bünye bakımından o derece mükemmel olmamakla beraber, hayat kabiliyeti de sağlamlığı da daha fazladır ve gerçekte de en iyi intibak etmesini bilen bakâ bulmasına delâlet eder.

İnsan üremesinde ise, ehli hay-

van ve nebat yetiştirme işlerinde görülmeyen, bir âmil vardır: Halk arasında "aşk,, denen heyecan kaynağı! İnsan neslinin kontrollü surette yetiştirilmesi imkânını sifıra indiren sebep budur. Bununla beraber evlenme çağındaki gençlere gönülleri le olduğu kadar kafalarıyla de sevmelerini ve iş pek uzağa varmadan önce, eş olarak seçmeleri muhtemel kimselerin ecdat ve soy soplalarının akıldan bedenden yana sağlamlık aramayı öğretmek de bir borçtur.

Tecrübesiz bir delikanlı veya genç kız için bu başarılması pek güç bir iştir. Bununla beraber müstakbel eşin ailesinin muhtelif fertlerini çalışkanlık ile mükemmellik bakımından zekice gözden geçirmek, sorup soruşturmak; hayat icapları karşısında davranışlarına, ahlâklarına, görünüşteki sağlık durumlarına, akıl ve heyecanla ilgili kudretlerine bakmakla insan az çok bir fikir edinebilir. Bütün bu çeşitli ve esaslı vasıflar zürriyet tohumlarının "kromo-

zom,, denen unsurlarında birer istidat halinde bulunmaktadır. İnsanın eşinin yüz ve endamca güzelliği de, şirinliği de çocuklarının doğuştan değersiz olmasını önleyemez. Bir de zührevî hastalıklardan sakınmak lâzımdır. Bunlar kromozoma geçmez ama, başka türlü bulaşır. Medenî kanunumuzdaki evlenmezden önce doktora muayene olmak mecburiyeti bundan ötürüdür ve imam nikâhı denen çirkin usul, kaynağını cehalet ve gerilikten alan her şey gibi, insanın evlâdı için kara bir alın yazısıdır.

Nesil sağlığı ile bu halin irsiyet ve muhitte olan ilgisini iyice anlıyabilmek için meselenin ilim görüşüyle incelenmesi gerekir. İnsandaki vasıfların çoğu pek erkenden, hattâ annesinin kendine gebe kaldığı anda meydana gelir. Öteki vasıflar da daha geç ve çocuk rahim içinde gelişirken kendilerini gösterirler. İnsanlardaki dış vasıfların birbirine uymaması "gen,, denen unsurların, hemen daima, farklı olarak birbirleriyle birleşmesi ve tesir etmesinden ileri gelmektedir. Bu vasıflardan bir kısmı göz ve saç rengi, yüz biçimi ve daha birçok bedenî farklardır. Sıhhat, kudret, akıl ve davranış bakımından olan ayrılıklar ise, ekseriya genlerdeki farklılara tâbi olmakla beraber, çok defa, fertlerin içinde yaşadıkları şartlara da bağlıdır.

İnsanın hayatı anne ile baba tohumlarının birleşmesinden ileri gelen sitoplazma ve nüve ile başlar. Canlı hücrenin gövdesini veya kütlesini teşkil edip sitoplazma adını alan madde büyüme hızı vermek bakımından pek önemlidir. Lâkin insanları birbirinden ayırdettiren vasıflarla ilgisi yoktur. Hücrede u-

facık bir leke gibi gözüken nüve ise asıl yaratıcı mekanizmadır. Genler nüvenin içinde bulunur. Hücrenin nüvesinde, fertten ferde değişmek üzere, 500 - 1.000 kadar gen vardır.

Tutmuş insan tohumunun bünyesi, kolayca anlaşılacağı üzere, pek karışıktır. 500 - 1.000 gen pek karışık, fakat sistemli surette düzenlenmişlerdir.

İşte yukarıda adı geçen kromozomlar genlerin, nüve içinde, muntazam gruplar halinde bir araya gelmesinden hasıl olmaktadır. Kromozomlar mikroskopta büyütmeyle görülebilen cisimlerdir. Ana karnında gelişme bu unsurların birbirlerine tesir etmeleriyle olur. Ana ile babanın genleri türlü türlü birleşirler. Bunlardan birine ait bir çift gen bakarsınız ötekinin kendine benzer, bir çift genini tâdil eder, faaliyetten alıkoyar. Diğer bir kısım ise, bilâkis birbirini kuvvetlendirir. Yahut biri öbürüne karışır, veya hâkim olur. Bu düzenli terkipler yani kromozomlar insanda kırk sekiz tane olup ikiye ikiye yirmi dört parça halinde toplanmıştır. Bu parçalardan her biri de, tuzla buz olurcasına, namütenahi derecede bölünür. Mazininin bu bitmez tükenmez zincirine yeni bir halka olarak eklenmek üzere, atalarına ve akranına benziyen veya benzemiyen, bir insanın doğması işte böyle olur.

Tutmuş insan tohumu üremek üzere bölündüğü sırada kromozom ve genler de bölünerek herbirinin bir kısmı yeniden husule gelen hücrelere geçer. Böylece yeni uzviyetinin mini mini hücrelerinde tutmuş tohumun bütün genleri var demektir. Çeşitli genlerin her hü-

crede türlü türlü birleşmeleri bir kimya maddesi husule getirir. İşte bu hücrelerin, ileride, kemik, diş, göz, deri, beyin veya sinir teşkilinde rol almaları bu maddeler sayesinde mümkün olur. Genlerin bu hassasından ötürü, ancak mikroskopla görülen, bu nesiç hücrelerinin her biri âdeta ruh ve zekâ sahibi olmuş demektir. Bir bütün halinde insan vücudu akıllara hayret veren bir canlı makinedir. Erkek ve dişi unsurun birleşmesiyle başlar. Ve bu bir tek tutmuş tohum değişe değişe bölünerek vücuttan çeşitli nesiçlerini meydana getirir. Sonra sinir sistemi, deveren sistemi, hazım sistemi, üreme âletleri haline geldiği gibi akıl, davranış, şahsiyet ve seciyyeyi de husule getirir.

İnsan yeryüzünde görüldüğünden, yani 500.000 veya 1.000.000 yıldanberi, değişerek nesilden nesile geçmekte olan irsi vasıf ve farikaların hepsi genlerde toplanmaktadır. Bununla beraber beden ve akıl yapınız sade genlere bağlı değildir. Onlara tesir eden diğer kudret muhit yani ferdin, tutmuş yumurtanın bölünmesinden başlayıp ömrünün sonuna kadar, tâbi kaldığı şartlardır.

Sıhhatli ve normal atalardan gelmiş olmanın önemi sade aile yuvalarında söylenmekle kalmamalı, lise talebelerine de belletilmelidir. Herhangi bir yüksek tahsil şubesine ders olarak sağlam nesil meselesinin konulmasına lüzum gösteren bilgiler çoktur. İnsan soyunu daha iyi hale getirmek gibi önemli bir meselenin ilk adımları bu basit teşebbüslerle atılmış olacaktır. Bu hususta bligi sahibi olan büyükler ise, eşlerini dostlarını tenvir etmekle çok iyi etmiş olurlar.

Hormonlar vücudumuzu

nasıl çekip çeviriyorlar ?

iNSAN vücudunun baş komutanı beynin düşünen kısmıdır. Görülecek işi bu kısım kararlaştırır ve ona göre emreder. İşin nasıl yapılacağına, nerele-
rimiz tarafından başarılacağına da

ikinci derecedeki merkezler bakarlar.

Bir de irademize tâbi olmadan, kendi kendilerine işliyen, otomatik merkezler vardır ki, bunların önemi de az değildir. Meselâ nefes almayı

idare eden ve uzviyete gerekli oksijeni sağlayan merkez buna bir misaldir. Vücudun su muvazenesini, beden hararet ve duruştaki muvazene duyularını, hararetimizi hastalık olmadıkça sabit halde tutmayı idare

eden merkezler ve daha birçokları böyle otomatik işliyen bir mekanizma göstermektedirler. Bütün bu kendi başına çalışan merkezlerin birbirine ayak uydurmaları, ahenkli ve aksamadan çalışarak beden sağlığını bozmamaları çok ince diğer bir mekanizma sayesinde olmakta ve hormonlar, yani iç ifrazı bezlerinin mahsulleri, bunda büyük rol oynamaktadırlar. Bunu anlayabilmek için sinir sisteminin ödevlerini incelemek lâzımdır.

Sinir sistemi görme, koklama, tatma, değme ve duyma gibi beş duyumuzdan aldığı haberleri derhal beynimize yollar. Bunlar çok defa yüksek merkezlere kadar erişip şuurumuza varırlarsa da şuurda hissedilmelerine lüzum kalmadan gereği gibi harekete geçildiği de az değildir. Meselâ kulağı ve zihni otomobildeki radyoda olduğu halde direksiyonu pek ustalıkla idare eden ve mütemadiyen yoluna dikilen binbir türlü ârizaya rağmen hiç yanlışlık etmiyen şoförler görülmüştür. Piyanistler de yalnız piyanodan çıkan sese akıllarını verdikleri halde önlerindeki nota ile elleri arasında en olaganüstü bir uygunluk ve ahenk temin edebilmektedirler.

Böyle yüksek derecede karışık şuur altı faaliyetleri sürekli ve dikkatli idman etmelerle tekrarlamalar sonucu tiplenmiş itiyatlar hasıl olması ve şartlı refleksler (tesire otomatik surette mukabele etmek) sayesinde meydana gelmektedir. Diğer taraftan bedeninizde esastan otomatik bir takım faaliyetler de olmaktadır. Bunlar idman etmek veya âdet edinmeğe hacet kalmadan şuur altında tahassül etmektedirler. Nefes alıp vermek, vücutta kanın dolaşması, hararetin tanzimi ilâh.. bu cümledendir. Bunların birleşik ödevleri hayatı ve sağlığı devam ettirmek üzere içimizde tabii ve sabit bir muhit kurmaktır.

Yalnız çeşitli faaliyet ve ödevleri yapılmasına, kontrolüne bakan yegâne vasıta sinir sisteminden ibaret değildir. Hormonlar sistemi bu hususta onlarla sıkı sıkıya işbirliği etmektedir. Son zamanlarda bu alanda yapılan ilgi değer keşifler o kadar dikkati çekmiştir ki, hormon adını duymıyan kalmamıştır. Hormonları yapan iç ifrazı bezlerinin büyük önemleri çoktandır bilinmek-

le beraber, faaliyetlerinin incelenmesinde en büyük adımlar mahsullerinin son on beş yirmi yılda kimyagerler tarafından tahlil ve terkip edilebilmeleriyle mümkün olmuştur.

Bu bezler nedir? Neremizedirler? Ne yaparlar? Sayıları erkekte de dişide de on beşer tane kadardır. Yalnız cinse ait olanlar erkeklerde kadında farkederler. Adları ipofiz, pineal, tiroid, paratiroid (dört tane), timüs, böbrek üstü (iki tane), kadında yumurtalık (iki tane), erkekte husye (iki tane) ve her iki cinstede de pankreasır. Bunların hepsi kana hususi bünyede bir madde olan hormon veya kimyevi haberci salgılamaktadır. Hormonlar kanla gittikleri nesiç, bez ve uzuvların faaliyetini arttırmak ve tanzim etmek hassasına sahiptirler. Bundan ötürü hormonlar haberci vazifesi görmektedir.

Kafatasının alt yüzündeki kernik bir oyukta bulunan ipofiz bir sinir örgüsü ile beyne ilişmiştir. Büyücek bir nohut kadardır. Fakat önemi hakkında boyuna bosuna bakarak hüküm vermemelidir. Zira pek çeşitli ve önemli ödevleri vardır. Bir bakıma ipofiz pek icraatçıdır. Gerçekte öteki iç ifrazı bezlerinin muharrik ve nâzımı ipofizdir. Doğrudan doğruya yapar gibi gözüktüğü tesirini onları işleterek meydana getirir. İpofizin esrarının çoğu henüz ortaya konmakta ve beleceğe haylı keşfolunacak şey kalmış olmakla beraber, çeşitli faaliyetlerinden bir takımı bilinmektedir.

İpofizin kana döktüğü hormonlar tiroid, paratiroidler, böbrek üstü bezleri, pankreas ve erkeklik dişilik bezlerine tesir ederek bunların işlemelerini düzenler. Bu sayede karaciğerin vazifesini, metabolizmaya (*), kanın vücutta dolaşmasını ve cinsî vazifeleri (ay hali, cinsî faaliyet, gebelik) idare eder.

İpofiz gerek doğrudan doğruya, gerek vasıta ile büyüüp serpilmeyi, beslenmeyi, emzirmeyi, beden su muvazenesini, hazmı, yağ ve şekerlerin içimizde kullanılmasını, rahmin faaliyetini ilâh.. tesiri

(*) Vücutta gerek yıpranan yerlerin tamirine yarıyacak maddeleri meydana getirmek, gerek lüzumu kalmıyan cisimleri atılacak şekle sokmak üzere yapılan kimyevi muameleler.

altına alır. Doğrusu vücutta doğrudan doğruya veya vasıtalı olarak ipofizle ilgisi olmıyan ödev ve uzuv yok dense yeridir. İpofize zarar gelirse hayatın, sıhhatin devamına imkân kalmıyacağını anlamak güç değildir. Çeşit çeşit ödevleri meydana çıktıkça, bu kadar faaliyetin bu ufak uzva nasıl sığdığına insanın şaşacağı gelmektedir.

Tiroid bezi ipofizin mürakabesi altında işler. Bunun ödevi hüceyre metabolizmasının derecesini tanzim etmek gibi gözükmektedir. Bu da vücudun hücreleri arasındaki kimyevi alış verişin miktarı demektir. Müessir maddesine tiroksin denen tiroid ifrazının tesirine uğramıyan vücut nesci ihtimal yoktur. Hücreler içinde geçen kimya faaliyeti beden hararetini husule getirdiğinden, hararetimizi muayyen bir anda tayin etmek esasına dayanan bir usulle tiroidin faaliyetini anlamak kabilidir. Metabolizm bazal tayini denen bu usul tatbikatta, muayyen bir zamanda, akciğerlerin emdiği oksijen gazını ölçerek yapılır. İstihlâk edilen oksijen miktarı husule gelen vücut hararetinin bir mikyası ve bu hararet de tiroid faaliyetinin ölçüsüdür. Elde edilen netice yüzde hesabıyla gösterilir. Bu nisbeti kurarken yaş, cins, cüsse gibi şahsî âmilleri de tabii hesaba katmak lâzımdır.

Bir tecrübe hayvanının tiroid bezi tamamıyla çıkarılacak olursa, hararet tabii miktarın yüzde 35 ine düşer. Bu hal hararet tanziminde sadece tiroidin rol oynamadığını göstermektedir. Tiroid hastalanarak iyi çalışamazsa metabolizm bazal muaynesi buna yakın neticeler verir. Tiroid, insan çocuk iken hastalanıp ödevini görememeğe başlamışsa, büyüme durur, kretinizm denen aptallık hali gelir. Büyüklerde de nesiçlerde muhati maddeler birikerek mikgödem denen hastalık olur.

Bereket versin tiroidin gereği gibi çalışmaması ümitsiz bir durum değildir. Ağızdan tiroid ekstreleri vererek tedavisi kabildir. Bir de tiroidin tabiiden fazla çalışması hali vardır. Bu hastalık bazan heyecan, fazla tenebbühiyet gibi sinir buhranlarından sonra da olur. Fakat tiroide iyot maddesi eksikliği bu hastalığa daha çok sebep oluyor gözükmektedir.

İsviçrenin "Guatır (*) bölgeleri, diye tanınan bazı yerler ötedenberi insanlarda tiroid bozuklukları ve guatır yapmakla meşhurdular. Böyle yerlerde yiyeceklerde iyot bulunmamasının bu hale sebep olduğu sonradan anlaşılmış ve tuza azıcık iyot katmakla hastalık önlenmiştir. Maa-fafih bazı hallerde iyottan maada bir eksikliğin de âmiller arasında bulunduğu sanılmaktadır. Sebebi ne olursa olsun, tiroidin lüzumundan fazla çalışması sağlığa ve bazı hal-lerde hayata bile muzirdir. İnsan bo-yuna kilodan düşer, kuvveti azalır, sinirli olur, terler, kalbine çarpıntı gelir, takati tükenir. Tedavi edilmez-se hastalık müzminleşmekte, tutu-lanın yakasını bırakmamaktadır.

Tiroidlere yapışık olan paratiroidler kana verdikleri hormon-larile kalsiyom ve fosforun içimize sinmesini sağlamaktadırlar. Bu hor-monun fazlalığı kemiklerdeki kalsi-yom yani kireci vücuttan dışarı ata-rak kemik bünyesini zayıf düşürür. Tecrübe hayvanında bu bezlerin çı-karılması kandaki kalsiyom miktarı-nı azalttıktan maada sinir ve adale-leri bozarak kramplara, havale gel-mesine ve bazan ölüme bile sebep olmaktadır. Paratiroid azıcık bozula-rak vücutta kalsiyom orta dereceler-de kıtlaşsa bile insana umumî tahar-rüşiyet ve öfkeye kapılmak halleri gelir. Bereket versin paratiroid bo-zuklukları çok görülen bir hastalık değildir.

Böbrek üstü bezleri de pek de-ğerli işlere yararlar. Bunların herbiri bir böbreğin üst ucuna otur-muşlardır. Böbrek üstü biri iç biri dış olmak üzere iki kısımdır. Bu kısımların ödevleri ayrıdır. İç kısım adrenalinden ve doktorlukta di-ğer birçok hususlarla birlikte asth-ma denen nefes darlığını geçirmekte kullanılan maddeyi kana döker. Ad-renalinden vücutta sempatik sinir siste-minin iyi işlemesine yaramaktadır.

Korku, öfke, tenebbüh gibi tees-sürî tepkiler bu maddenin kana bol bol dökülmesine sebep olurlar. O zaman adrenalinden adalelerimizi ya kaçmaya, veya döğüşe hazır hale ge-

tirmektedir. Aynı zamanda nabız sık sık atarak kalb kanı daha çabuk sevkettiği gibi, beden faaliyetinin kömürü demek olan şeker de karaci-ğerdeki deposundan çıkarak kana geçer. Bunlar da hep adale faaliye-tine yarıyacaktır. Şu halde adrenalinin başlıca tesiri âcil bir hal karşı-sında bedene gerekli hareket kudre-ti vermektir denebilir.

Böbrek üstünün dış kısmından çıkan madde ise halen tamamiyle aydınlatılmamıştır. Yalnız ipofizin tesirine sıkı sıkıya bağlı olduğu ve onun kontrolü altında hareket ettiği bilinmektedir. Şeker metabolizması-nın tanzimi ve pankreasın ifraz etti-ği ensülinin tesirini denkleştirmekte bu madde büyük rol oynamaktadır. Karaciğere lüzumundan fazla yağ bi-rikmesini önlediği gibi yağdan şeker yaptığı da zannolunmaktadır. Böbrek üstü bezlerinde verem hasta-lığı olduğu zaman görüldüğü üzere, dış kısım hormonunun kalmaması insanın erimesine, kuvvetten düşme-sine, derinin koyu esmer renk alma-sına, metabolizm bazalın düşmesine, damar tansiyonunun gayrı tabii de-recede alçalmasına, kanda sodyom kıtlaşmasına ve nihayet ölüme sebep olur. Buna Adison hastalığı denmek-tedir. Eskiden kurtuluş yok canılır-dı. Şimdi böbrek üstlerinin dış kıs-mı hormonu kimya yoluyla yapıla-bildiğinden tedavisi kabildir.

Böbrek üstü bezleri hakkındaki araştırmalar henüz bitmemiştir ve doktorluğun bu faslının kapan-masına daha çok zaman ister saml-maktadır.

Yumurtalıkların iki önemli ö-devleri vardır: Neslin idamesi-ne yarıyacak yumurtayı husule ge-tirmek ve bütün vücudu iyi halde tutmaya yarıyan hormonlar yapmak. Burada bilhassa ikinci ödevde baka-cağız. Bu hormonlar kadında bülûğ yaşında ikinci derecedeki dişilik alâ-metlerinin meydana gelmesini sağ-larlar. Vücut çevresi bu sayede ka-dınlardaki tipik biçime girer, kıvrak-lasır, kalcılar gelişir, memeler ser-pilir. Kıllar kasıklarda üçgen şek-linde bir alan kaplamak üzere gö-züktükleri gibi, koltuk altında da çı-

karlar. Ay hali kendini gösterir ve gebe kalması mümkün olur.

Çocuk doğurabilme kabiliyetinin nihayetlerine tesadüf eden 45 yaşı sonlarında yumurtalık faaliyeti azalmakta ve cinsî devre tekmillen-mektedir. Bu devrede âdet kesilme-siyle beraber, sıcak veya sıkıntı bas-ması gibi sinir halleri de kendini gösterir ve bazan birkaç yıl sürebil-ir. Modern tedavi usulleri bu dev-renin sıkıntı ve üzüntüsünü de hay-li azaltmıştır.

Erkekte de husyeler kadındaki yu-murtalığa benzer bir iş görürler. Onların da ödevi ikidir: Yumurtaya ekilip çocuk yapmak için tohum hu-sule getirmek ve vücudun gelişme-siyle ikinci derecedeki cinsî vasıfla-rın meydana çıkmasına yarıyan hor-monları kana vermek. Bundan ötürü erkekte bülûğ yaşında yukarıdan a-şağı bir kıl bolluğudur başlar Sakal bıyık da çıkar. Ses kalınlaşır, vücut omuzlar genişleyip kalçalar darala-rak erkekleşir. Bu değişmelerle bir-likte kadına karşı vaziyet de, hiç şüphesiz birleşme iç güdümü uyan-ması dolayısıyla, değişir. Erkekte ka-dındaki âdet kesiminde olduğu dere-cede belirli bir kesilme hali olmazsa da orta yaştan ihtiyarlığa doğru ya-vaş yavaş cinsî kudret azalır. Cins bezlerinin hormon yapması ipofizin kontrolü altındadır.

Pineal bezi kafa içindedir. Bu-nun hormonu henüz keşfolun-mamakla beraber, kendisi iç ifrazı bezlerinden sayılmaktadır. Vazifele-ri cinsî olgunlukla ilgili sanılmakla beraber henüz pek önemli değildir. Bu bez vücut tamamiyle gelişin-ciye kadar cinsî olgunluğu durdurur sanılıyor.

Timüs, süt çocuğu ve küçük ço-cuklarda göğüsün üst ön kıs-mında bulunmaktadır. Bu da iç ifraz bezidir ve ömrün ilk devrelerinde çok tesir gösterip bülûğ çağına doğ-ru ortadan kalkmağa başlar. Hor-monları henüz lâyikile tesbit edil-mediği gibi, kendi de hayat için el-zem değildir. Büyüme ve gelişme ü-zerine tesiri olduğu sanılmakta, fa-kat ödevleri gerekli kesinlikle mey-dana konmamış bulunmaktadır.

(*) Halk arasında guşe denen boyun şişleri.

AMERİKA'NIN

Sağlık alanında 1943 ilerlemeleri*

Yazan: Morris Fishbein

TIBBIN dikkati, 1943 de, bilhassa penicillin üzerine toplanmıştır. İstihsalın azlığı müstahzarın yalnız silâh altındaki kuvvetlere ve bazı tecrübe ettüdlere hasredilmesine sebep olmuştur. Bir nevi küf olan penicillinin ilâç olarak kullanılması için üretilmesi, kurutulması, ayarlanması ve ancak bundan sonra ya toz halinde doğrudan doğruya yaralara ekilerek veya mahlûl halinde adaleye, kana veya beyin - belkemiği mayine enjekte edilerek kullanılmaktadır. Penicillin streptokok, gonokok ve menengokok mikroplarının sebep oldukları hastalıklara karşı bilhassa tesir etmektedir. En önemli kullanılışı, bilhassa çene kemiği ve kafada, kemiklerin mikroplanmasından ileri gelen inatçı osteomyelitlere karşı tatbiki olmuştur. Sülfonamid tedavisine dayanan belsoğukluğu vakaları da penicillin ile iyi edilmişlerdir. Penicillinin firengide müsbet olan Wassermann reaksiyonunu az zamanda menfiye çevirdiği de bildirilmektedir. Böyle birçok hastada Wassermann reaksiyonu birkaç ay menfi kalmıştır. Penicillinin bu bakımdan değeri, kendisiyle tedavi edilen firengililerde, otopsi yapmak kabil olunca anlaşılacaktır.

Ameliyat edilecek hastaların hissini almakta kullanılan ilâçlar da, 1943 de, bilhassa terakki göstermişlerdir. Gerek belkemiğinden iğne ile yapılan gerek doğrudan doğruya kana verilen his alıcı maddeler de buna dahildir. Çocuk doğururken kuyruk sokumundan, devamlı surette, iğne ile ilâç vererek kadına ağrı çektirmemek usulü 10,000 vakada denenmiş olup, başarısızlık nisbeti düşük ve ihtilât göstermesi pek azdır.

Harpte 1 numaralı sağlık düşmanı sıtmadır. Araştırmacılar insanları sıtmadan koruyacak yâni sıvrisine

nekle daha iyi mücadele edecek bir usul aramakla meşguldürler. Sıvrisinek yok edici bir bomba bulunmuş olup, halen Birleşmiş Milletler orduları tarafından kullanılmaktadır.

Yeni araştırmalar sülfonamidlerin menenjitte karşı da iyi geldiklerini göstermiştir. Eskiden her 100 menenjitliden 17 si ölürken şimdi, mühtelif salgınlarda, bu sayede her 100 menenjitliden ancak 3 ünün öldüğü görülmüştür. Büyük bir ordunun konaklamış olduğu bir yerde hekimler mikrop kapmak tehlikesine maruz her askere muntazaman

1943 deki önemli tıbbi olaylar şunlardır:

- 1 Penicillin'in geniş ölçüde tanınması ve kullanılması.
- 2 Hastanın hissini uyandırmak için yeni ilâçlar bulunması.
- 3 Sıtma mücadelesinde sıvrisinekler ile savaş vasıtalarının tekemmülü.
- 4 Sülfonamid ilâçlarına yeni kullanış yerleri bulunması.
- 5 Firengiye karşı şiddetli tedavi merkezleri kurulması.
- 6 Sinir - ruh bozukluklarının önemli tetkiki.
- 7 B₁ vitaminine ait yeni hassalar bulunması.
- 8 Mikroplu yaralar ve şok tedavisinin terakkisi.
- 9 Tagaddicilerin esaslı sekiz amino asid tesbit etmeleri.
- 10 Amerika Birleşik Devletlerinde doğumun her zamankinden fazla olması.

sulphathiazole vererek bir salgının yayılmasını önlemişlerdir. Birçok ordugâhlarda zatürriyeden ölüm yüzde birden aza inmiştir. Siviller arasında da ölüm mikrop hastalarında % 27 iken % 7 ye inmiştir. Grip tedavisinde kabız bir madde ile karıştırılmış sulfadiazine pülverizasyonu tavsiye edilmektedir. Mühassıslar sülfonamid ilâçlarının grip virüsüne hassaten tesir ettiğine kani değildirlen. Bundan ötürü sadece streptokok gibi tâli mikropların üremesini önlemek istemektedirler. Yeni yeni sülfonamidler de bulunmuş olup, sulfamerazine bunlardan biridir. Bu mad-

denin evevki sülfonamidlerden daha az toksik olduğu söylenmekte ve böbrek ihtilâtları olması mütemel hallerde bilhassa tavsiye olunmaktadır. Araştırmalar, sülfonamid maddelerinden önce, yemek sodası veya bikarbonat dö sodyom almanın bu gibi böbrek ihtilâtlarına mâni olacağı merkezindedir. Sülfonamidler dizanteri ve ishal tedavisinde bilhassa müessir gözükmektedir. Umumiyetle en çok kullanılan sülfonamid sulfadiazine'dir. Diasone adlı diğer bir sülfonamid müştaki da, kobayadaki tecrübi tüberküloz intanına karşı başarı ile denendikten sonra, tüberkülozda kullanılmak üzere teklif edilmiştir.

Bütün dünyada ve hafif derecede olmak üzere Birleşik Devletlerin bazı yerlerinde tüberküloza tutulanların nisbeti yükselmiştir. Tüberküloza karşı tedbir almak bakımından, ordu ve bahriyeye giren herkesin, muntazam surette minyatür filmle röntgeni çekilmesi bilhassa önemlidir.

Ordu ve bahriyede zührevi hastalıklara tutulanların nisbeti eskisinden daha azdır. Fakat bu hastalıklar siviller arasında önemli derecede artmıştır ve bazı bölgelerde, gençlerin işledikleri adli suç nisbetiyle müstereken yükselmektedir. Belsoğukluğu vakaları sülfonamid ilâçlarıyla beraber hararet tedavisi yapmak suretiyle iki üç günde tedavi edilmektedir.

Bu usule göre firenginin de ya mapharsen veya penicillin ile beraber olarak şiddetli tedavisi hakkında tecrübelerle girilmiş olup, bunlar Birleşik Devletler Halk Sağlığı Servisinin açtığı Şiddetli Tedavi Merkezlerinde yapılmaktadır. Bu şekil tedavide tehlike ihtimalleri fazlaca olduğundan tatbik edilecekleri hastaların seçiminde hususî bir itina gösterilmektedir.

Ordudan çıkarılma hususunda en büyük sebep sinir - ruh bozuklukları olup, bütün malûllüklerin % 45 ini bunlar teşkil etmektedir. Or-

(*) Hygeia, February 1944 den tercüme. Makalenin aslındaki adı "Some Medical Advances in 1943", tür.

du ve bahriyeye zihni bakımdan e-hil olmıyan kimselerin girmemesi için, Asker Seçimi Servisinde, tecrübî sosyal çalışıcılar seçilenlerde terbiyevî, psikolojik ve mesleki bakımlardan inceleme yapmaktadırlar. Zihni bozukluk veya düşkünlüğün muhtelif şekillerinde şok tedavisiyle yapılan devamlı tecrübeler bu usulün depresyon psikozlarında (aklı düşkünlükten ileri gelen ruh bozuklukları) bilhassa kullanışlı olduğunu göstermiştir. Elektrikle yapılan şok gerek ensülin, gerek metrazol şoklarına üstün gözükmektedir. Akli hastalıklar ve hususiyle ızdırıp ve heyecan buhranlarına sebep olanlarının tedavisinde beynin alın kısmındaki parçasının çıkarılması (lobotomi) tecrübelerine devam olunmaktadır. Elektro ensefalograf veya beyin dalgalarını yazıcı âlet sara'lıların muayenesine tatbik edilmekte olup bunların çoğu gayrı tabii beyin dalgaları göstermektedirler. Sar'alıların yakın akrabalarının % 50 sinden fazlası da bu âletle muayenede gayrı tabii neticeler göstermektedirler. Pilot ve hava kuvveti mensupları arasında hava nevrozu denen bir hal görül-müştür. Bunda mide bozuklukları, sinir taharrüşü, uykusuzluk ve hafif ruhî teşevvüşler olmaktadır.

Devamlı vitamin tetkikleri Amerikalıların yiyeceklerinde en ziyade eksik olan bir vitaminin B₁ vitamini denen thiamine olduğunu meydana çıkarmıştır. Bu vitamin birçok kimselerde barsak bakterilerinin tesiriyle husule gelmektedir. Bazı insanlar beden ihtiyaçlarına yetecek kadar thiamine yapamamaktadırlar. Sülfonamidler gibi ilaçlar da bu vitamini husule getiren barsak bakte-

rilerini yok etmektedirler. Thiamine her annenin sütünde de aynı nisbette bulunmamaktadır. 1942 de yapılan tecrübeler fazla miktarda A vitamini verilirse tansiyonun düştüğünü göstermiştir. 1943 de, insanlardaki tecrübeler de dahil, daha şumullü araştırmalar alçak tansiyonla fazla miktardaki A vitamini arasında bir münasebet olmadığını meydana koymuştur.

Cerrahide, harp dolayısıyla, dikkat, mikrop kapmış yaraların tedavisi ve şok (yaranın insana verdiği sarsıntı ve baygınlık) hali üzerinde toplanmıştır. Yaralananlarda ölüm nisbetinin son derece düşük olması birkaç sebebe atfedilmektedir. Askerî sıhhiyenin motorize edilmesi cephe hatlarında bile sıhhi bakımı kabîl kılmaktadır. Asker yaralanır yaralanmaz, kan ziyaından şok geçir-memesi için, kendine hemen kan plâzması verilmektedir. Yaralı asker, yeni bulunmuş bir âlet sayesinde, çektiği acıyı uyuşturmak için morfin gibi ilâçları kendi kendine yapabilmektedir. Motörlü taşıt veya uçaklarla da yaralı, çabucak, geri-lerdeki hastanelere götürülmektedir. Sülfonamid ilâçları vahim mikrop hastalıklarını önlemek üzere ağızdan verildikleri gibi, bazı hallerde doğrudan doğruya yara üzerine de sürülmektedirler. Bu harpte yaradan ölüm nisbeti yüz yaralıda 3 kişiden ve birçok çarpışmalarda da yüzde 1 den bile azdır. Halbuki eski harplerde yüz yaralıdan 7 ilâ 9 u ötürdü. Şok üzerinde yapılan incelemeler plâzma vermenin pek önemli bir can kurtarıcı tedbir olduğunu göstermiştir. Şok halinin tedavisinde bilginler fikirlerini değiştirmiş olup, şoka karşı sıcak kullanmaktan vazgeçmişler-

dir. Hasta üşümesin diye üstüne sadece yorgan örtülmektedir. Araştırmacılar vücudun yaralı nesiçlerine havasız yerlerde üreyen mikroplar musallat olduğu ve bunların hasıl ettikleri zehirlerin şok yaptığını göstermiştir.

Tegaddi mütehassıslarının dikkati, vitaminlerden dönüp, esas madde olarak madenler ve amino asitler (albominli gıdaların asıl işe yarar kısımları) üzerine çevrilmiştir. Sıhate ve insan vücudunun büyümesine gerekli azotlu madde miktarını temin etmek hususunda, nevcut 22 den fazla amino asitten, sekizinin kâfi olduğu meydana çıkmıştır. Halen insan sıhhati için esas sayılan amino asitler isoleucine, leucine, lysine, methionine, threonine, valine, phenylalanine ve tryptophane'dirlar.

1943 de en çok görülen salgın hastalıklar grip, grip zatürriesi ve çocuk felci — bu hastalık Birleşik Devletlerde yeniden yüksek bir dereceye varmıştır — harp zamanlarında muntazaman çoğalan menenjit (beyin hümması); ve keza harp zamanları artan zührevî hastalıklardır.

1943 yılı Birleşik Devletler şimdiye kadarkilerin hepsini aşan bir doğum yılı olmuştur. Doğum nisbeti bu yıl 1,000 nüfusta 24 ü bulmaktadır (yâni her 1,000 kişiye 24 yeni doğmuş çocuk isabet etmektedir). Bin dokuz yüz kırk üçle arkası arkasına dört yıldanberi doğum artmakta bulunuyor. Yeni doğmuş çocuk sayısı 1942 dekinden 200,000 ve 1933 deki az miktardan, hemen hemen, 1,000,000 kadar fazladır.

Tercüme eden:

Dr. Hamdi Dilevurgun

Amerikan Ordusu

Askerî Hemşire Mektebi[*]

Amerika, hemşirelerden her durumda tesirli bir yardım beklemektedir.

Hemşireler hastanın ihtiyaçlarını anlamakta, ona vukufî itinalar

göstererek sükûn ve huzur vermek-te büyük bir anlayış sahibi olmalıdırlar. Bilgileri yalnız insan hayatını korumayı değil, bugünün hâkimî olan maddî medeniyeti de kavramış olmalıdır.

lerin tavzihi için aynı bültenin İngilizce nüshasına bakıldığı zaman her iki makalede, meal bir olmakla beraber, cümlelerin ekseriyetle birbirlerine tam tekabül

Amerika ordusundaki hemşireler, hava hemşireleri de dahil, ilk hatta hizmet etmemekle beraber, tehlikeye maruzdurlar. Hazırlanmış olmadıkları bir durumla apansız karşılaşabilirler. Hastalarının bilgileri

etmedikleri görüldüğünden Türkçeye çevirmekte, meselâ başlıkta olduğu gibi bazan İngilizce metin tercih edilmiştir (Müte.).

(*) Bulletin d'information des Infir-mières de la Croix - Rouge, No. 2, 1943 den tercüme.

Bu yazı tercüme edilirken bazı cihet-

Pasifik harp alanında bir ormandan geçen hemşireler

sade asker bilgisinden ibaret kalmamakta, meramlarını da hemşirenin güç anlıyacağı bir asker argosıyla anlatmaktadırlar. Hemşire bombardıman edilmiş ve sade harabe, ateş ve kandan ibaret kalmış yerlerde de bulunabilir. Eğer askerlerin bildiği şeyler hakkında, şöyle üstün körü olsun, malûmatı varsa yaralıları yapacağı yardım da daha çabuk ve daha tesirli olur.

Bu maksatla Birleşik Devletler İngilterede, Amerika askerlerinin subay payesi almak üzere tahsil gördükleri, Merkez Mektebinde hemşirelere ait bir kısım açmışlar ve bunları orduda karşılaştıkları vaziyetlere göre yetiştirmeğe başlamışlardır. Bu kısım teğmen rütbesinde bir hemşire tarafından idare edilmekte olup, beş öğretmen hemşire ve ders

gören askerlerin hocaları da tedris heyetine dahildir. Kurslar üç hafta sürmekte olup hemşirelere, bu müddet esnasında, askeri hastanelerde aldıkları maaşın verilmesine devam olunmaktadır. Her kurs devresinde 38 talebe alınmakta ve bunların çoğu öğretim yapacak dereceye varmış bulunmaktadır. Öyle ki hastaneye döner dönmez öğrendiklerini oradaki hemşirelere öğretebileceklerdir.

Kurs müddeti kısa olduğundan vakit kaybetmemeğe önem verilmektedir. Talebeler her sabah yataklarını yapıp odalarını düzelttikten sonra, saat altı buçukta kahvaltıya inmektedirler. Odalarda ikişer yatak ve ikişer dolap bulunmakta olup bunun içinde her şey yerli yerine konmalıdır.

Kurs ya büyük bir salonda veya açık havada yapılmaktadır. Bu arada askeri mektep de ziyaret edilmekte, ders filmleri seyredilmekte, hasta ve yaralı taşımak talimleri yapılmakta veya seyredilmektedir. Dersler sabahtan saat 18 e kadar elişer dakika ders ve onar dakika teneffüsle devam etmektedir. Pazarları bütün gün ve saat 18 den sonra her gün talebeler 10 milden fazla mektepten uzaklaşmamak üzere serbesttirler.

Kurs programı üç büyük kısma ayrılmıştır:

- 1) Umumi mevzular . . . 120 saat
- 2) Tıbbî mevzular . . . 22 saat
- 3) Hasta bakımı mevzuları 39 saat

Hasta bakımı mevzuunda hasta-ne çalışması en çok yer tutmakta olup, 39 saatten 22 si bu işe aittir. Bu meyanda hemşire tecrübesiz hastabakıcılara derece almanın, ilaç tatbikatının, şok veya sair hallerdeki bakımın nasıl öğretileceğini de öğrenmektedir.

Askeri hemşirelere havada, karada ve Avrupa harp sahnelerinde nasıl hareket edecekleri ve çalışacakları hakkında da ders verilmektedir. Bu kurslar mektep hocalarından olmıyan meslek erbabı tarafından verilmektedir.

Tıbbî mevzular askeri doktorlara tevdi olunmuştur.

Bu işe tahsis olunan 22 saatten 4 ü kimya harbine karşı mücadeleye tahsis edilmiştir. Tıbbî servis kurulması ve bunun ileri hatlarla münasebet ve yakınlığı, bilhassa sinnek ve bitten bulaşan hastalıklar bakımından epidemiyoloji, yanık te-

Hemşireler gaz hücumundan korunmak üzere selofan torbalara sığınma talimi yaparlarken

Ödevlerini yapmak üzere balta görmemiş bir ormandan geçen iki hemşire

davisi ve hasta ve yaralı mevzularından herbirine ikişer saat verilmiştir. Sonuncu ders talebelerin sıhhiye eratı tarafından sedye, tüfek vasıtasıyla veya insan sırtında yaralı taşınmasına nezaret etmelerinden ibaret bir demonstrasyon şeklinde verilmektedir.

Talebeler yedi sedyeden uyduurulmuş bir sallı çay geçmek eksersizleri de yapmaktadırlar. Bir kıydan ötekine makara ile idare edilen halat ve kum torbası vasıtasıyla sedye üzerinde yaralı geçirilirken, muvazenenin nasıl muhafaza edileceğini kendi üzerlerinde denerler. Bu suretle yardımcı olmadan bir veya iki halatla çaydan nasıl geçileceğini de öğrenirler. Bu sporu evvelce hiç yapmamış bir hemşirenin iki halat

sayesinde çaydan geçmekte gösterdiği çeviklik hem zihni, hem bedeni bakımdan kazandığı melekenin delili addedilmektedir.

Sahra hastanesinin iyice işlenmesi için esasî önemde olan su tesisi, müzahafatın izalesi, haşaratla mücadele, dezenfeksiyon ve bit temizliği gibi mevzulara da bir saat tahsis edilmiştir.

Programda herbiri birer saatlik olmak üzere nöropsikiyatri (akliye-asabiye), harp oftalmolojisi (göz hastalıkları) ve zührevî hastalıklar da vardır.

Umumî mevzulara ait müddetten 15 - 17 saati, beden terbiyesi ve oyunları havi, sportif idmanlara hasredilmiş olup, bu sayede hemşireler kurs sonunda tam formlarına gelmektedirler. Yâni kendilerinden bekleneni yapabilirler.

Kimya harbine karşı müdafaa bilgisi on saat almaktadır. Bu derste hemşireler gazleri birbirinden ayırdetmeyi, kendini gazden temizlemeyi ve gaz hücumunda baygın düşenlere, maske ile mücehhez olarak, bakmayı öğrenmektedirler.

Tecizatın teftiş ve iyi tutulması işlerine yedi saat tahsis edilmiştir. Uçakların ayırdedilmesi, harita okumak, muhaberat ve ikmâl işlerinden hemşirelere ait olan idarî askerlik bilgilerine altı saat ayrılmıştır.

Askerî kanunlar ve Pirleşik Devletler ordusunun organizasyonu hakkında dokuz saat bilgi verilmektedir.

Hemşirelere mânasız şaka ve o-

Pasifik harp bölgesinde hemşireler öğle yemeği hazırlıyorlar

yunları farkedip hükümsüz bırakma çareleri, askerî sırlara riayet ve seslerini kumanda etmeğe yaraşır şekilde terbiye etmek usulleri de öğretilmektedir. Askerî terbiye, perdeleme ve yangın söndürme dersleri de birkaç saat almaktadır. Vazifeyi as-

ker gözü ile kavrayış (sabotaajla savaş, harp esirlerine yapılacak muamele, kumanda etmek ve âmirlik bakımından nefsin muhtaç olduğu melekeleri edinmek) ve askerî posta işleri hakkında birer saatlik dersler verilmektedir.

Askerî hemşireler hastanelerine harbin doğurduğu kaygılara karşı nasıl tedbir alınacağı hakkında mükemmelen mücehhez ve edindikleri yeni bilgiler ile güçleri artmış olarak döneceklerdir.

İngilterede gıdadan yana rüçhan ve hususi tayınlar

HERHANGİ bir gıda dağıtım plânına hâkim olacak esasın kadın erkek herkeşe hakları olan payı vermek olduğu âşikârdır. Her yurttaşın sağlık ve gücünü, gıdanın sağladığı nisbette, yerinde tutmak bütün İaşe Nezaretlerinin ödevi olmalıdır. Fakat gıdayı tayına bağlamak kat'iyen bir hesap meselesi değildir. Muayyen bir devre için gıdaların miktarını tesbit edip onları istihlâk edecek kimselerin sayısına taksim etmekle her vakit "haklı pay,, bulunmuş olmaz. Çocuklarla büyükler ve muhtelif çeşit işçiler arasında gıda ihtiyaçları pek değişiktir. Bu basit hakikat gıda hu-

susunda bazı sınıflara rüçhan gösterilmesine tayınlarına hususi zamlar yapılmasına sebep olmuştur. Bunların, çoğumuzun günlük yiyeceğimizi adamakıllı değiştirdiği için, en önemlisi anneler ile bebeklerine bağlanan süt zammıdır.

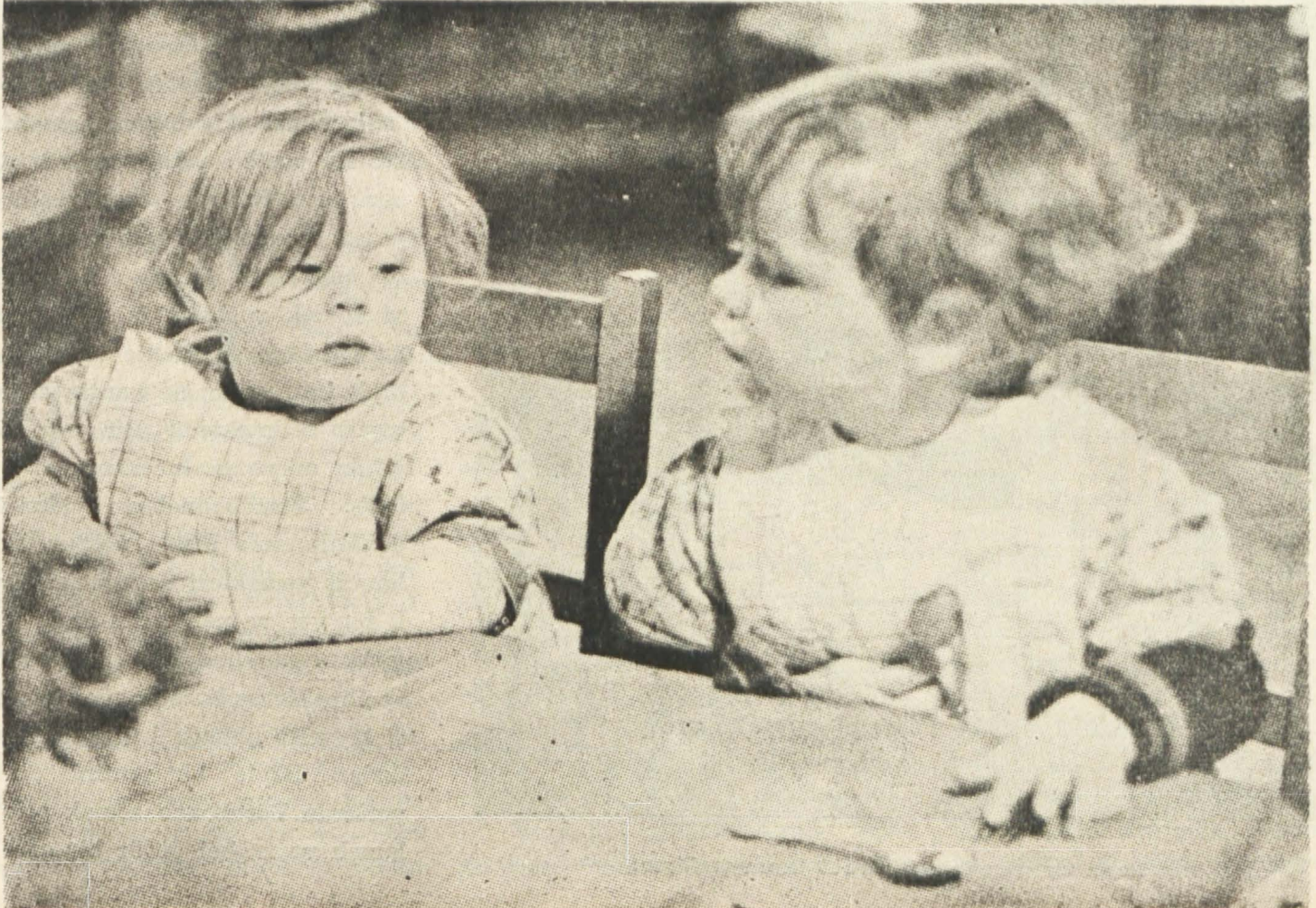
1940 dan itibaren Lord Wolton (1) her gebe kadın ve beşinden küçük her çocuğun günde bir pint (2) süt bulabilmelerini kararlaştırmıştı. Çünkü sonradan dediği gibi gelecek nesillerin şimdiki çılgınlıklardan zarar görmesini önlemek elinde ise bunu arda bırakmak istemiyordu. Süt istihsalinin her an azalması beklendiği bir sırada, sulh zamanındaki ortalama miktarlardan fazlasına söz vermek hem büyük bir babayiğitlik, hem de uzağ: görür

devlet adamlığı etmekte. Yalnız böyle babayiğitlikler bir kişide kalmaz. Bilindiği üzere mandracılar bu vâdin yerine getirilmesini, mâkul olarak beklenmediği halde, sağladılar. Hem de rüçhansız müstehlikleri ciddi mahrumluklara sokmadan. Tabii ciddiden maksat pek ciddi raddeye vurmadan demektir. Bugünkü günde (ilkteşrin 1943) ayrı istihkakı olmayan hepimiz haftada iki buçuk pint süt içmekteyiz. Nüfusun dörtte birinden fazlasını (yüzde 27) teşkil eden rüçhanlı sınıflar ise mecmu mayi süt istihsalinin beşte ikisinden fazlasını (yüzde 42.6) istihlâk etmektedir. Mayi süt sıkı mânasiyle tayına bağlanmış bir gıda değildir. Karne sahiplerine muayyen devrelerde muayyen miktar gıda vermekten ibaret olan kat'i surette tayına bağlamak usulü ancak müstehlik istemezden önce biriktirilebilen maddeler için kabildir. Süt ve balık gibi

(*) **Achievement in Feeding Britain** by **Gerald Bullet**'den alınan bu yazı harp dolayısıyla husule gelen gıda darlığında insan sınıflarının fizyolojik ihtiyaçları bakımından nasıl tedbir alındığını göstermektedir. İngilizcesinin başlığı "**Priorities & Special Allowances**," dir (Müte.).

(1) İngiliz iaşe nazırı (Müte.).

(2) Yarım litreden az fazla bir ölçü (Müte.).

durmayacak şeyler bu usule gelmez. Beş yaşından büyük çocuklara verilen tayınlı ve "esas,, gıdalar büyük adamlarinkinin aynıdır. Beş yaşına gelmemiş çocukların büyüklerin yarısı kadar et hakları vardır. Ancak 1942 temmuzundanberi kendilerine çay verilmemektedir. Fakat yalnız süt tayını (haftada 7 pint) olmakla kalmamakta, hususî tayın olarak kendilerine portakal, yumurta tozu, meyva suları ve balıkyağı da verilmektedir. Alelâde yumurta birinci derecede olarak malûllere ve altı aylıkla on sekiz aylık arasındaki bebeklere, haftada üç tane hecabiyle verilmektedir. Gebe kadınlar büyük- lere ait tayınların iki mislini almak- tadırlar. Hastanelere geniş ölçüde hususî tayınlar bağlanmıştır. Evle- rinde oturan bazı sınıf malûllere de verilmiş imtiyazlar vardır. Birçok mekteplerde yemek (çocuk tayını- rını tamamlamak üzere) çıkarılmak- ta, bol süt verilmektedir. Klup, kamp vesaire gibi birçok gençlik ve çocuk merkezlerine munzama gıdalar

verilmektedir.

Anneler, bebekler, on sekiz ya- şına kadar olan çocuklar ve malûl- ler! Tedarik ve istihsal ettiğimiz ko- ruyucu gıdaları (*) birinci derecede bunlara tahsis ettiren siyasete çocuk veya malûllere bakmakla mükellef kimsenin bir şey diyeceği yoktur. Şi- kâyet edercesine (harp zamanında değil) "tavuk göğsü mü? Ağzıma al- mış değilim. Ben küçük iken hepsini büyükler yedi. Şimdi biz büyüdük hepsini çocuklara veriyoruz,, diyen genç büyük anneye acırız. O başka. Tayın karnelerinde kendilerine ge- niş ölçüde hususî tayın bağlanan müstehlikler yalnız yukarıda sayı- lan dört sınıf mensuplarıdır. Çünkü farklı muameleyi icap ettiren ve ih- tiyaçları ferdi duruma göre inceden inceye hesaplanmış gereken yegâne

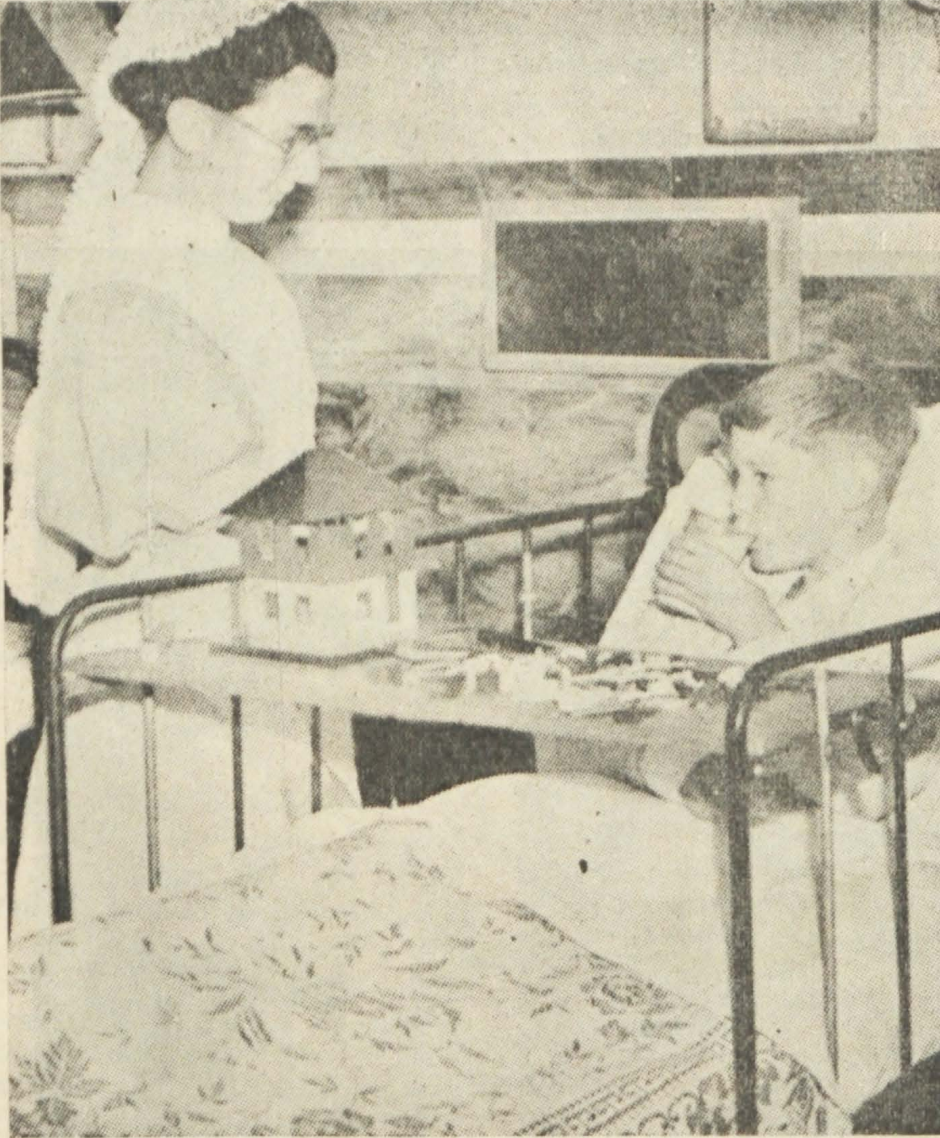
(*) İçinde vitamin ve madenleri bol miktarda havi olduklarından yenilmekle vücudu vitamin yoksuzluğu hastalıkların- dan koruyan yiyeceklerle bu isim verilir. Süt, yumurta, taze meyva ve sebzeler gi- bi (Müte.)

mütehlikler bunlardır. Vâkıa renç- ber ve köy işçileri için de munzam bir peynir zammı yok değildir. Fa- kat bu grupların ihtiyaçları, unumi- yetle sanayi işçilerinde olduğu üze- re, daha başka ve elâstiki bir usule, topluluk aşocakları, İngiliz lokanta- ları, "börekhaneler,, vesaireye göre tertiplenmiştir. Bu usul, aslında, ço- cuğun evinde aldığı gıdayı mektep yemekleriyle tamamlamanın aynı- dır.

Topluluk, Aşocakları:

İngiliz Lokantası milli hayatı- mızda yepyeni bir varlıktır. Kalıcı olmasını da çoğumuz ümit etmekte- yiz. Ezizetli yıllarda ihtiyaç karşı- sında yoktan var edilen, fakat kul- lanılış devresi bu yılları aşan bu teş- kilât sağ duyu ve teşkilâtçı muhay- yilenin zaferini temsil etmektedir. Kantin şeklinde işletilen bu İngiliz Lokantalarında vakti ve parası kıt işçiler, maliyet fiyatının biraz fazla- sına, iyi, basit, besleyici yemekler yemektedirler. Teşkilât memleketinde geniş ölçüde yayılmıştır. Gittikçe ar- tan sayıları 1943 şubatında iki bini aşmaktaydı.

Rençber ve diğer köy işçilerinin beslenmesi de esas itibariyle aynı, fakat tatbikatta biraz ayrıdır. Çün- kü bu işçiler alelâde topluluk aşo- caklarından faydalanamamaktadırlar. Bu mahzuru kaldırmak için, on- lara işleri başında veya yakınında yemek çıkarmak üzere plânlar ter- tip edilmiştir. Tayına tâbi gıdaların sanayideki nisbette tahsis olunması- na müsaade edilmekte ve çiftlik sa- hiplerinin işçilerine kantin açmaları teşvik edilmektedir. Bir grup çiftlik sahibi müşterek bir kantin işletebi- lirler. Yemekhanelerin iyiden iyiye donatılmasına lüzum yoktur. Hazır- lanmış yemekleri dağıtmağa elveriş- li bir yer ve nahiyenin sıcak içkiler yapan mahalline kantin ruhsatiyesi verilmekte ve buralar rüçhanlı husu- sı tayınlar almağa hak kazanmakta- dırlar. Böyle bir kantini olmıyan yerlerde Börekthane açmak çok kal- lanışlı ve rağbet görür bir çare teş-

Hasta bir çocuğa rüçhanlı süt tayını veriliyor

kil etmektedir. Buralarda hazırlanan etli börek ve sandviçten ibaret yemekler toplanarak dağıtılmaktadır. Bu pek elâstiki börek verme usulü uzak bölgelerin işine pek yaramaktadır. Bunlardaki diğer bir fayda da müsaade olunan nisbetteki tayınlı gıdanın, mamûl gıda olarak değil, çıkarılan börek sayısına göre hesap edilmesidir.

Bunlar İaşe Nezaretinin muazam ailesinin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak üzere meydana getirdiği ince ve halen iyice denenmiş usullerden birkaçıdır. Yuvasına dönen ve kırk milyon ağzı açık olarak beklemekte bulan bir ana kuş da oldukça büyük ölçüde bir mesele ile karşılaşmış demektir. Eğer herkesin ihtiyacını Lord Wolton kadar gözönünde tutacak olursa mesele azamet-i büsbütün artar. İdarî hususlarda gaflara düşüldüğünü kimse inkâr edemez. Kontrolün ilk zamanlarında, "tüccara itimat,, devresinde tevzideki müsavatsızlıklar pek can sıkıcı raddeye varmıştı. 1943 de yeni tayın karnelerinin dağıtılmasında gösterilen ve acayiplik derecesine varan ağırlık üzüntü vermemiş değildir. Fakat geriye bakınca bunları bağışlamamak kabil değildir. Çünkü Nezaret sade hataları kabul etmekle kalmamış, nâdir bir fazilet eseri olarak, bunları imkân olduğu derecede düzeltmiştir de.

Bir İngiliz aşocağı

Çocuk veremi

ÇOCUK veremi sağlık bakımından önemli bir tehlikedir. Anneler bu hastalığın zararını pek iyi bilmeli ve vereme ait gerekli malûmata sahip olmalıdır. Verem hastalığı çomak şeklinde bir mikropla bulaşmaktadır. Bu mikrop hastaların balgamından havaya karışmakta ve alınan nefesle insanın burun ve boğazından geçerek akciğerlere yerleşmektedir. Verem mikrobi insan vücuduna yiyeceklerle de girebilir. Veremli ineklerin sütü bunun güzel bir misalidir. Hastalık yiyeceklerle bulaştığı vakit

akciğerlerden ziyade barsaklar, kemikleri, oynak yerlerini ve lenfa bezlerini hasta eder.

Adaleler ile bazı guddeler müstesna, verem uzviyetin her tarafında olabilir. Bu hastalıktan korunmak için halen elde ne aşı, ne serom ve ne de başka bir ilâç yoktur.

Anasından veremli doğruak diye bir hal yoktur. Veremli anadan doğan çocuk ancak daha sonra ve annesinden ayrılmamışsa vereme tutulur.

Vereme yakalanmamak bakımından temizlik, temiz hava, güneş,

iyi beslenme ile yorgunluktan ve fazla çalışmaktan sakınma önemli çarelerdir.

Balgamiyle verem mikrobi çıkaran kimseler çocuklarla bir arada yaşamamalıdır. Böyle kimselerle temasta bulunan çocukların vereme yakalanmaları büyük ihtimal dahilindedir. Hele süt çocuklarına verem çabucak bulaşır ve çok defa da öldürür. Doktor bir çocukta verem buldu mu, hemen etrafındakileri de muayene ederek, çocuğun temas ettiği kimseler arasında, verem mikrobi çıkaranlar olup olmadığını araş-

tırmalıdır.

Zamanımızda insanda verem olup olmadığını anlamak hususunda pek ilerlenmiştir. Başka deyimle halen verem hastalığını daha başlangıç halinde iken teşhis etmek mümkündür. Yalnız hastalığı erkenden anlayıp tedavisine girişmek için ana babanın verem arazlarını bilip çocukta bunları görür görmez doktora başvurmaları gerektir.

Başlangıçta verem tahatsızlıktan başka hiçbir araz vermiyebilir. Bununla beraber, gitgide bir kuvvetten ve kilodan düşme hali başgösterir. Öksürük, kansızlık — renk solukluğu ile başlar — ikindiye doğru ateş basması ve gece terlemeleri olur.

Hastada verem bulunup bulunmadığını anlamak üzere doktor, bu işe mahsus, âletle hastanın göğsünü dinler. İcap ederse röntgen muayenesi de yaptırır. Çünkü veremi meydana çıkarmakta röntgen muayenesi paha biçilmez değerinde hizmetler eder.

Bilhassa çocuklarda deride ya-

pılan ve tüberkülin reaksiyonu denen bi r teşhis usulü pek faydalıdır. Tüberkülin reaksiyonu deri içine iğne ile tüberkülin maddesi şırınga edilerek yapılır. Eğer çocuk veremli ise veya bir zaman evvel kendinde faal verem mihrakı uyanmışsa tüberkülin iğnesi yapılıncı derisinde hususi şekilde bir kızartı ve kabartı olur. Yalnız bu muhakkak faal ve tehlikeli verem hastalığı bulunduğunu göstermez. Çocukta zarar vermemek üzere verem mikrobi bulunduğunu da gösterebilir. Eğer tüberkülin iğnesi üzerine deride hiç değişiklik olmazsa verem yok demektir.

Verem tedavisi uzun sürer. Tam bir istirahat, iyi beslenme, temiz hava ve güneşli yer ister. Son zamanlarda akciğere hava vermekten de pek fayda görülmektedir. Hava asıl akciğere değil, göğüs içine verilmekte, o vakit hasta akciğer işliye-meyip hareketsiz kalarak dinlenmekte ve iyileşmektedir. Verem mikrobunu yok edecek ilaçlar aramağa devam olunmakta ve ilerisi hakkında bazı ümitler beslenmekte-

dir.

Harpten evvel Amerikada ve birçok Avrupa devletlerinde, son kırk yıl içinde, veremden ölüm nisbetleri gitgide azalmak yolunu tutmuştu. Bununla beraber veremi yine öteki bulaşıcı hastalıklar derecesinde azalmış değildi. İyileşen veremliler de öteki bulaşıcı hastalıklardan kalkanlara nazaran daha uzun müddet keyifsiz kalır, rahatsızlık çekerdiler.

Veremin bir gün nâdir hastalıklar haline geleceği ilmin terakkisinden beklenebilir. Fakat bu devrenin yakın olduğunu kimse iddia e- lemez. Halen verem birçok cana kıymaktadır. Eğer biz bu büyük belâ ile gereği gibi savaştığını bilirsek kurbanlarından çoğunu kurtarmak mümkünür.

İşte bir taraftan bilginler bu hastalığın tedavisi için yeni yeni usuller bulmağa çalışırlarken bütün analar babalar çocuklarını veremlilerle temas ettirmemek ve hıfzıssıhaya uygun yaşatmak sayesinde veremden korumaya bakmalıdırlar.

GENÇLİK KIZILAYI SAHİFESİ

TOM EDİSON'UN

M A C E R A L A R I (*)

Yazan: Gertrude Hartman

hio'daki küçük Port Huron şehrinde, 1850 yıllarına doğru, öyle bir çocuk yaşamaktaydı ki, sonra adı dünyanın en büyük icat edicileri arasına girmiştir.

Tom herşeyin "nasıl,, ve "neden,, olduğunu anlamağa meraklı bir çocuktur. Bir gün eline eski bir bilim kitabı geçince öğrenmek istediği sayısız şeyleri hiç durmamacasına baştan aşağı okudu. Bundan sonra kitapta gördüğü garip şeyleri bir de kendi denemek istedi. Böylece biriktirmiş olduğu para ile, bazı elden düşme âletler ve ucuz eczalar satın aldı. Bunları kilerdeki raflara dizerek kimse dokunmasın diye üst-

lerine bir de ZEHİRDİR EİLEMEYİN yazısı kondurdu.

Tom uçmaya ilgileniyor ve bu işe kalkışmayı düşünüyordu. Komşunun hizmetine bakan Michael Oates adlı çocuğu bol bol Seidlitz tozu içmeğe kandırdı. Bu toz su ile karışınca bir çeşit gaz meydana gelir. Tom bu gazın havadan hafif olduğunu biliyor ve Michael'in midesine dolunca onu bir balon gibi uçuracağını düşünüyordu. Michael tozu yuttu, üstüne de biraz su içti. Çocuklar ne olacağını merakla bekliyorlardı. Fakat heyhat! Michael göke yükselecek yerde biraz sonra midesine giren sancıdan iki büklüm olup kıvranağa başladı. Onun iniltisi üzerine Tom'un anesi içeri girdi ve olup biteni öğrenince, dededen kal-

ma asma saatin arkasındaki değneği aldığı gibi küçük icatçıyı adamakıllı ıslattı.

Tam o sıralarda şehre yeni bir demiryolu yapılmıştı. Tom trende gazete ve şeker satmak üzere bir çocuk aradıklarını duydu. Bu kendisi için tam dünyayı görmek fırsattı. Tom her istasyonda telgrafçıların çıt çıt haber yolladıklarına baka baka kendine bir telgraf yapmağa üzendi. Az sonra yakınlarda oturan sıkı fıkı bir arkadaşıyla beraber evlerinin arasına tel gerdiler.

Fakat cereyanı nasıl geçireceklerdi? Tom kedi tüyleri tersine doğru uvuşturulacak olursa elektrik husule geleceğini okumuştı. İki arkadaş, iki tane kocaman kediye yaladıkları gibi hattın birer ucuna

(*) American Junior Red Croos News, mayıs 1944 den tercüme.

bacaklarından bağladılar. Ve umdukları elektrik cereyanını elde etmek üzere ikisi birden aynı zamanda kedileri adamakıllı uvuşturmayı kararlaştırdılar. Fakat kediler bu tecrübenin değerini anlayacak soydan değillerdi. Öyle tırmaladılar ve ısırıldılar ki, çocuklar onları salıvermeğe mecbur olarak elektrik bataryası satın almak üzere para biriktirmeğe koyuldular. O zaman evde yapılmış telgraf gerçekten işledi ve Tom ile yakın arkadaşı birbirleriyle keyifli keyifli haberleştiler.

Tom demiryolu boyundaki bütün tren ve istasyon memurlarını tanıdığından onlardan türlü türlü, ilgi değer havadisler topluyordu. Biraz boş vakti de vardı. Hat memurlarını ilgilendirecek havadisleri vermek üzere bir gazete basmanın iyi bir iş olacağını düşündü. Eski bir baskı âletiyle elden düşme birkaç harf satın aldı ve bagaj vagonunda kendine bir matbaacık kurdu. *The Weekly Herald* dediği küçücük gazeteyi burada çıkarıyordu. Bu büyük bir başarıydı. Tom az zamanda üç yüze yakın abone kazandı.

Gazetede ki yazılardan şuraya iki örnek alıyoruz. Gramer, noktalama ve ifadesinin herkesin bildiğinden bir parça ayrı olduğunu göreceksiniz (*).

ÇOK İŞE ÇOK BAŞARI -- Hat boyunda, Utika'da olduğu gibi, bütün kapıcısı tek istasyonlarda orada bunun, sabahtan gecenin ileri zamanlarına kadar, olanca varlığı ile çalıştığını görmekteyiz. Her şeyi temiz ve birinci sınıf intizamla tutuyor, hattâ perronlarda bile kar yağdıktan bir hafta sonraya kadar kalmıyor, fakat hemen hemen tutmadan süprülüyor, iki kapıcısı olan istasyonlarda ise iş bunun tamamıyla aksi.,

"MÜKÂFATLAR -- Grand Trunk Demiryolu hattında mutlak günlük seferlerde en az odun ve petrol sarfeden makinistlere, altı ayda bir mükâfat verildiğini zannediyoruz. Makinistlerden biri olan Mr. E. L. Northrop ile son zamanlarda bir dolaştık, makineye bakım ve dikkatten yana öteki makinistleri onunla bir sıraya koyacağımızı sanmıyoruz, kendisi arkasından gitmiş olduğumuz makinistlerin en lızzısı

(iki yıldır mütemadiyen trenlerde sefer ettiğimiz için kendimizi bu hususta biraz salâhiyetli buluyoruz) daima nazik ve vazife başında bile lütufkârdır.,

Gazetenin sonu talihsizlikle geldi. Tom sevgili eczalarından bazılarını getirerek bagaj vagonunun bir tarafında küçük bir lâboratuvar kurmuştu. Gazetenin işi bitince bunlarla tecrübe yapıyordu. Bir gün tren ârizalı bir yoldan geçerken bir fosfor şişesi yere düşerek kırılmakla fosfor parladı, tren de alev içinde kaldı. Ateş pek fenalık yapmadan söndürüldü, ama kondüktör kızmış ve kaygılanmıştı. Trende böyle tehlikeli şeyler bulunmasına müsaade etmiyeceğini bildirdi ve ilk durağa gelir gelmez, matbaa makinesi de dahil, bütün takımları kaldırdığı gibi dışarı attı. Tom itiraz edince kondüktör bu sefer onu da kapı dışarı etti. Tren yol aldığı sırada Tom peron üzerinde, enkaz haline gelmiş, kıymetli eşyaları arasında göz yaşları döküyordu.

Bu felâketten az sonra Tomun bütün hayatında büyük tesir bırakan bir şey oldu. Bir gün perronda dururken istasyon memurunun iki yaşındaki küçük çocuğunun raylar üstünde oynadığını gördü. Bir yük treni de çocuğun üstüne doğru gelmekteydi. Kaybedilecek zaman yoktu. Tom tekerleklerin altında kalmak üzere bulunan çocuğu, bir sıçrayışta rayların üzerinden, kapıp kurtardı.

Çocuğun babası Tomun yiğitliğini haber alınca ona bir iyilik etmek istedi. Kendi fakir ve parasız bir adamdı. Onun için Tom'a isterse kendine telgrafçılık öğreteceğini söyledi. Tom'un bundan çok hoşuna gidecek bir şey olamazdı. Dersler hemen başladı. Genç telgrafçı o kadar cabuk ilerledi ki, az sonra hattakilerin hiçbirinden geri kalmaz olmuştu.

Tom on altı yaşına geldiği vakit kendini gece telgrafçısı yaptılar. Sonraları Edison "bu tam benim istediğim şeydi, demistir, Gündüzlerim tamamıyla kendime kalıyordu.. Gece telgrafçıları gündüz uyurlar. Fakat Tom gündüzün parlak ışığını uykuya harcayamıyordu. Onun için ekseriya geceleri uyuklamaktaydı. Hat müdürüne her yarım saatte bir "altı., işaretini çekmesi lâzımdı. Bu işi yapmak üzere saate göre işler

bir âlet bulup bulamıyacağını araştırdı ve muvaffak da oldu. Bulduğu âlet mükemmel işliyordu. Mesele bir gece müdür kendini az ötedeki daire sine çağırınca kadar sızıltıya meydan vermeden yürüdü. Müdür telgrafla Tom'u yanına çağırdığı halde "altı., işaretinden başka cevap alamadı. Şu halde bir bozukluk var demektir. Müdür Tom'u bulmağa gitti ve mışıl mışıl uyuduğunu gördü. Tabii Tom'un işinden atılması gecikmedi.

Edison birkaç yılını şehirden şehire dolaşmakla geçirdi. Kendine kolay bir iş bulmak istiyordu. Çünkü icat etmek hırsını yenemeyeceğine emindi. 1869 sonbaharında New-York'da talihini denemeğe karar verdi ve oraya gitti. Ama iki cebinde de bir para yoktu. Bu halde otel parası veremeyeceği için, Altın ve Stok Telgraf Kumpanyası binasında kalmasına müsaade edildi. Bu müessese şehirdeki simsarlara alınan ve satılan stokları bildiriyordu.

Tom'un gelişinden az sonra, bir gün, haber gönderen makine duruverdi. Eğer bozukluk hemen tamir edilmezse birçok iş adamı parasından olacaktı. Daireyi müthiş bir şaşkınlık kaplamıştı. Kimse ne yapacağını bilemiyordu. Tom çabucak müdürü buldu.

Sükûnetle: "ben, dedi, bozukluk nerede biliyorum.,

Müdür heyecanla bağırdı: "Orayı bul, orayı bul. Yalnız çabuk ol!.,

Az sonra Edison bozuk yeri tamir etmişti. Bunun üzerine kumpanya reisi Edisonu yanına çağırarak ayda üç yüz dolarla kendini müdür yaptı. Bir müddet evvel şehire on parasız gelen delikanlının yıldızı ne kadar parlamıştı.

Birkaç yıl sonra Edison'un cep saatlerini ıslah etmek üzere yaptığı bazı icatlar kumpanya reisinin dikkatini çekmişti. Genç icatçıyı yanına çağırarak: "E, delikanlı, dedi; senin icadına bir fiyat biçmek istiyorum. Söyle bakalım ne kadar kazanç umuyorsun?.,

Edison sonradan bildirdiğine göre, "Rahatımdan ve zamanımdan ne kadarını çalışmağa sarfettiğimi düşündükçe kendime beş bin dolar hak biçiyorum., demeğe niyetlenmiş fakat bu kadar parayı istemeğe cesaret edememişti.

Bunun yerine: "fiyatı siz söyle-

(*) Tercümede de bu ayrılığı belirtmeğe gayret edilmiştir (Müte.).

yin efendim,, dedi.

Reis: "Peki kırk bin dolara ne dersin?,, dedi.

Edison: "Bunu işitince bütün ömrümde ilk defa bayılacak gibi oldum, diyor, fakat kendimi tuttum ve parayı münasip bulduğumu bil-

dirdim,,

"Pekâlâ. Ben kontratoyu hazırlatayım. Üç gün sonra gel de parayı al,,

Kırk bin dolar! Artık Edison istediği gibi tecrübe yapabilecekti. Bütün zamanını icada hasretmeğe ka-

rar verdi. Bir lâboratuar kurdı ve plânlarını gerçekleştirmek için yanına yardımcılar aldı. New-York'da Menlo Park'daki lâboratuarında Edison çalışa çalışa mesûut yıllar geçirdi ve dünyayı hayrete düşüren icatlar yaptı.

KIZILHAÇ CEMİYETLERİ LİGİ

Haber Verme Servisi

Norveç Gençlik Kızılhaçının Elenik Raporu

Norveç Gençlik Kızılhaçı tarafından memlekette teftiş seyahatleri yapmaya memur edilen hemşire, 1942 - 1943 de, büyükler ve yardımseverlere ait gruplar sayılmamak üzere altmış beş gençlik grupunu ziyaret etmiştir. Hemşire ilk yardım ve hasta bakımı hakkında 80 kurs vermiştir. 30 okulda da, çoğu gençlik Kızılhaçı üyesi olan, 3.100 talebeye 200 hıfzıssıhha dersi vermiştir.

İngiliz Kızılhaçı Haberleri

Amerikan Kızılhaçı İngiliz Kızılhaçına âcil lüzum görülen birtakım hastane malzemesini göndermeyi kabul etmiştir. Bunlar arasında 10.000 tahta spatül, 50.000 yastık tatif pansıman ve âlet masası, 500 tane sterilizatör, 8.000 termus, 10.000 tahta spatül, 50.000 yastık yüzü, 10.000 rob dö şambr buluncaktır. Bu emteanın değeri 150.000 İngiliz lirası etmektedir.

İngiliz Kızılhaçı Cenup Afrika Kızılhaçı vasıtasıyla ceman 4.955 İngiliz lirası tutan iki çek almıştır. Çinde yapılmakta olan yardım işlerine tahsis edilen bu meblâğın çoğu Durban'deki Çin yardım fonları tarafından verilmiştir.

Amerika Birleşik Devletlerinde Hava Hemşireleri

Salâhiyetli askerî makamlar Amerika Kızılhaçını, gerek kendi hemşireleri gerek istenen evsafı haiz olan hemşirelerden seçerek, hava hemşiresi servisi kurmağa davet etmişlerdir.

Namzetler Amerikalı veya mütefik yahut dost bir memleketten ol-

malıdır. Gereği gibi tanınmış bir hemşire mektebinden diplomalı olmaları da şarttır. Başka şekilde tahsil etmiş olanlar tahsillerini, ya pratikte veya gerekli kurslara devam ederek, tamamladıklarını isbat edeceklerdir. Kabul yaşı 21 ile 40 arasındadır.

Hava hizmetine giren hemşireler kendileriyle aynı rütbede bulunan subaylar kadar maaş almaktadırlar. Hemşire memleket dışında bir vazife ye verilirse bu maaşa % 10 zam yapılır.

Bu hemşirelerden önemli bir kısmı uçak üsleri hastanelerinde çalışmaktadırlar. Deniz aşırı yerlerdeki hastanelere gidenler önce gönüllülerden seçilmektedirler. Bundan maada bazı hemşireler de hasta ve yaralıları tahliye eden uçaklarda çalışmaktadırlar.

Hava ordusu hemşireleri asteğmen rütbesiyle hizmete girmektedirler. Sonra daha büyük rütbelere de yükselebilirler.

Fransız Gençlik Kızılhaçının Yeni Terakkileri

Fransız Gençlik Kızılhaçı şube müdürleri toplantısı geçen nisanda Pariste yapılmıştır. Verilen raporların hepsi gerek gençlik kızılhaçı hareketinin teşkilâtlandırılması gerek üyelerin faaliyeti bakımından büyük terakkiler yapıldığını göstermektedir. Hâlen Fransada 6.000 okula devam eden 500.000 gençlik Kızılhaçı üyesi vardır. Şube müdürleri 98, mahallî müdürler 770 kişidir. Umum müdür teftiş seyyahatlerinde 10.000 mürebbiye hitap etmiştir.

Tahrip edilen okulların "mar-

rainage"ının (*) teşmiline devam edilmektedir. Az zamandanberi iltica kampları da bunlara ilâve olunmuştur. Bilhassa faal 1.363 marainage vardır. Bombardıman edilmiş ve erzak temini şartları iyi olmıyan yerlerdeki çocuklar mektep tatillerinde daha iyi bölgelere alınmaktadır. Bu yardım işine gereken parayı bizzat gençlik Kızılhaçı üyeleri toplamaktadır.

Erzak bakımından durumu iyi yerlerde bulunan gençlik üyeleri mektep kantinleri için tedarikatta bulunmaya çalışmaktadırlar. Bu bakımdan sebze bahçeleri ekimi hususunda büyük faaliyet gösterilmektedir.

Hıfzıssıhha alanındaki işler arasında parazitler ile mücadele ve gençlik üyelerinin verem savaşına iştirâklerini zikrederim. Yardım kursları da bilhassa gelişmiştir. Meselâ Puy-de-Dôme vilâyetinde orta okullardan 500 ve ilk okullardan 24 talebe bu kurslara devam etmiştir. Gençlik üyeleri 2.000 kadar imdat çantası hazırlamışlardır. Bu sayede idare, bombardıman edilen bölgelerin çocukları için kurulan, mektep kamplarına imdat çantası tedarik edeceği rakkındaki vâdini yerine getirebilmiştir. Bu husuta hattâ bir stok hazırlamak bile mümkün olmuştur.

Gençlik Kızılhaçı fransız Kızılhaçının hazırladığı sergi treni ile esir kamplarını ziyaret eden seyyar sergilerde de yer almıştır. Bir de film hazırlanmaktadır.

Büyük üyeler bombardıman kurbanlarına yardım etmek hususunda

(*) Açıkta kalan çocuklara evlât edinilmiş gibi addedilerek bakmak (Müte.).

Kızılhaçile beraber faal surette çalışmaktadırlar. Bazıları hususî kurslara devam ederek âcil yardım ekiplerine üye olmuşlardır.

Suçlu çocukları irşat için, bir okulda, gençlik üyelerinden bir grup teşkili mukemmel sonuçlar vermiştir.

Kanada Gençlik Kızılhaçının Yunanistan'a Yaptığı Bir Bağıştan İstifade

Son zamanlarda Kanada Gençlik Kızılhaçının yunan çocuklarına yaptığı bir bağış Beynelmilel Kızılhaç Muhtelif Yardım Komisyonuna şu maddeleri satın almak imkânı vermiştir: 135 sandık teksif edilmiş süt, 55 sandık ovomaltine, 1000 kilogram çorbalık un, 1.500 metre elbiselik ve 1.360 metre gömleklik kumaş.

Kanada Gençlik Kızılhaçı bir yılda yunan çocuklarına 15.000 dolar

tahsis etmiştir.

Alman Kızılhaçının Kampları

Bombardıman edilen bölgelerdeki alman çocuklarını götürmek üzere 1941 denberi Slovyakya'da bir miktar kamp açılmıştır. Bu kamplarda sıhhi hizmeti alman Kızılhaç mensuplarından 2 hemşire ile 62 gönüllü yardımcı ifa etmektedirler. Her kampta bir veya birkaç koğuşlu revirler vardır.

Kızılhaçın gönüllü yardımcılarını doktor yetişinciye kadar hastalara bakabilecek kudrette oldukları gibi, salgın hastalıkları tanımak ve bunlara tutulmuş çocukları derhal tecrit etmek cihetlerine de vakıftırlar. Hıfzıssıhha kaidelerine tamamiyle riayet edilmesini de kontrol etmektedirler.

1943 de Hind Gençlik Kızılhaçı

Hindistanda geçen yıl gençlik

Kızılhaçı, 982 grup teşkil etmek üzere, 45.948 yeni üye kaydetmiştir. On yılda gençlik üyeleri % 88 artmış bulunmaktadır.

Gençlik Kızılhaçı teşkilâtını messah mekteplerine sokmağa gayret edilmiştir. Delhida bu müesseselerden ikisinde gençlik grupları bulunmaktadır.

Körlüğe karşı açılan savaştaki başarılarından cesaretlenen Gençlik Kızılhaçı şefleri tüberkulozla mücadele cemiyetlerinin yardımıyla bir tüberkülozdan korunma hareketi hazırlamağı kararlaştırmışlardır. Cemiyet bu hususta kurslar açacaktır.

Hind gençlik üyeleri 1943 yılında su baskını ve kıtlık felâketleri ile harp esirleri, askerî hastaneler, iltica etmiş çinli, yunan, lehli ilâh.. çocuklarına yardım için para toplamışlardır.

Kızılay Haberleri

Zelzele yardımları:

§ Kızılay Cemiyetince, ilk ve âcil yardımları vaktinde yapılmış olan, 27 şontesrin 1943 ve 1 şubat 1944 zelzelesinde hasara uğrayan 9 vilâyette, inşaat yardımlarına devam olunmaktadır.

Zelzele Bölgelerindeki İnşaat işleri:

§ Nafia Vekâletince, zelzele bölgelerine gönderilen Teknik Heyetler, tetkiklerini bitirdikçe, lüzumlu görülen tahsisat miktarı, Vekâletçe tayin edilmekte, Kızılay Umumi Merkezine de zelzele bölgelerine gönderilmektedir.

§ Bu maksat için hükûmetçe Kızılay Cemiyeti emrine evvelce verilmiş olan (1.500.000) liralık tahsisat, zelzele bölgelerindeki vilâyetler emrine tamamen gönderilmiştir.

§ Hükûmetçe yeniden tahsis edilen (5.000.000) liranın da alâkalı vilâyetlere gönderilmesine başlanmıştır.

2 — § Son aylar içinde Gediz, Simav kazalarında ve Bitlis vilâyetinde zelzeleden hasar görülmüştür.

Hasarın derecesine göre, bu mahallere de para, malzeme, çadır gibi lüzumlu yardımlar yapılmıştır.

Yangın ve su baskını yardımları:

§ Son üç aylık devre içinde: Küre, Yusufeli, Yalvaç kazalarında yangın, Burdur vilâyeti ve Kemah kazasında su baskını olmuştur. Zarar görenler içinde hakiki muhtaçlara yardım için, felâketin derecesine göre, bu mahallere lüzumlu para yardımları yapılmıştır.

Aşocakları faaliyeti:

§ En ehemmiyetlisi İstanbul'da olmak üzere, yurdun muhtelif yerlerinde açılan Aşocaklarında fakir halka, yoksul talebelere sıcak yemek verilmektedir.

Edirne, Trabzon, İzmir, Ankara, Zonguldak, Kırklareli, Sivas, Bursa ve Samsun vilâyetlerinde tesis edilen ve hayırsever halkın bağışlarıyla idame olunan aşocaklarına, Kızılay Cemiyetince de mühim miktarda para yardımıyla iştirak edilmisti. Faaliyet devam etmektedir.

Kızılay Cemiyeti İstanbul Aşo-

cakları:

§ Son buhran senelerinde, İstanbul muhtelif semtlerinde açılan aşocaklarında, vasatî olarak günde (30.000) muhtaca ve yoksul talebeye sıcak yemek verilmektedir.

§ Kızılay Cemiyeti İstanbul Aşocakları Komitesi, lise ve ortaokul talebeleri için, mektep idarelerine kâfi miktarda erzak ve mahrukat vermek suretiyle de yardımına devam etmektedir.

§ Komitece, önümüzdeki devreler için şimdiden gıda maddeleri hazırlanmaktadır.

§ İstanbul Kızılay Aşocakları için senede, bir milyon lirayı mütcaviz sarfiyat yapılmaktadır.

Hayırsever halkın bağışları, her türlü takdirin fevkindedir.

Muhtelif ve müteferrik yardımları:

§ Kızılay Cemiyeti Umumi Merkezi son 3 aylık devre içinde fakir halka ve muhtaç talebelere büyük ölçüde giyim eşyası yardımı yapmış ve bazı malûller için suni aza sipariş etmiştir.

ANADOLU

SIGORTA ŞİRKETİ

Türkiye Cumhuriyeti Ziraat ve Türkiye İş Bankalarının Kurumudur

Sermaye ve ihtiyatları: 5.832.000 Liradır

Tesis tarihi olan 1925 senesinden beri yaptığı sigortalar

Karada :

Yangın - kiracı, şagil, malsahibi ve komşu mes'uliyeti - kira zararları - yıldırım - zelzele - infilâk - havagazı ıstıali - makina kazası ve motör ıstıali - kara nakliyatı - kara harp sigortaları.

Denizde :

Bütün deniz tehlikelerine karşı deniz nakliyatı - gemi ve motör tekneleri - mayın - torpil - alelûmum deniz harp sigortaları.

Havada :

Tayyare sigortaları - tayyare seferlerinde pilot ve yolcuların sigortaları.

Kazada :

İnsanın maruz kalabileceği her türlü kaza - iş kazaları - otomobil - otomobil kazaları - malî mes'uliyet - makina kırılması sigortaları.

Hayatta :

Temettülü veya temettüsüz olarak ölüm tehlikesiyle beraber: Tasarruf için: "Muhtelit" ve "Tam muhtelit" - aile istikbali - ni temin için: "İratlı aile" - kızlar için: "Cihaz" - çocuklar için: "Tahsil ve terbiye" - ihtiyarlık için: "İrat" - Hastalık veya kaza netcesinde malûl kalmaya karşı: "Malûliyet" sigortaları.

İş sahasında :

Atölyeler, fabrikalar, maden ocakları gibi iş yerlerinde ve ticarethane, bankalarda ve meslekî teşekküllerle birliklerde çalışanların hayat, ölüm ve kazalarını temin eden grup sigortaları.